

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 3 DECEMBER 1924

No. 466

INHOUD

	Biz.
DE GULDEN EN DE WISSELMARKT door <i>Mr. J. Westerman Holstijn</i>	1060
Engeland en Egypte door <i>H. Dunlop</i>	1061
De Tarietswijzigingen bij de Indische Staatspoor- en Tramwegen in het eerste halfjaar van 1924 II (Slot) door <i>S. A. Reitsma</i>	1063
Kapitaalvorming en Bevolkingsvermeerdering door <i>Mr. Dr. J. H. van Zanten</i> met naschrift door <i>Mr. M. W. F. Treub</i>	1065
Nogmaals: Oorzaak en middelen tot herstel der Depressie door <i>K. Kuyper</i>	1067
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Britsche Handelspolitiek I door <i>J. I. Craig</i>	1068
De Duitse Staatsfinanciën van 1 April - 31 October 1924 door <i>Dr. Carl Krämer</i>	1069
MAANDLIJFERS:	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	1071
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	1071
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1071—1078

WEEKBLAD**ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbius.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

2 DECEMBER 1924.

Ook deze week was het aanbod van geld weder klein. Aanvankelijk was particulier disconto nog een enkele maal voor 4% pCt. te plaatsen, maar verder moest weder regelmatig 4% pCt. toegestaan worden. De prolongatierente noteerde tot Donderdag 4¾ pCt. Vrijdag was er ondanks de aanstaande maandwisseling wat meer aanbod en daalde de rente tot 4¼ pCt., waaraan Zaterdag nog een notering van 4 pCt. toegevoegd werd. * * *

De balans van De Nederlandsche Bank geeft ditmaal enkele merkwaardige wijzigingen te zien. De goudvoorraad der centrale credietinstelling vertoont een stijging van f 25 miljoen. Tegelijkertijd blijkt — ondanks de maandwisseling — het renteloos voorschot aan het Rijk van f 5,1 miljoen, hetwelk de vorige weekstaat had aan te wijzen, te hebben plaats gemaakt voor een creditsaldo ten bedrage van ruim f 11 miljoen. De veronderstelling ligt voor de hand, dat deze mutaties verband houden met de aflossing van een belangrijk deel der door het moederland aan de Koloniën verstrekte voorschotten, welke, blijkens de laatste opgave betreffende den stand van 's Rijks kas in de afgelopen berichtsweek heeft plaats gehad.

Het goud, waarmede de metaalvoorraad der Bank vermeerderd is, is blijkbaar van De Javasche Bank afkomstig. De metaalvoorraad van deze instelling toch is, blijkens haar jongste weekbalans, met ruim f 25 miljoen verminderd. In deze goudafgifte door De Javasche Bank aan De Nederlandsche Bank heeft men blijkbaar een afspiegeling van het herstel der goede verstandhouding der beide circulatiebanken te zien.

Voor het overige trekken op den staat van De Nederlandsche Bank vooral de stijging van het hoofd papier op het buitenland en van de diverse rekeningen onder het actief de aandacht. Deze beide posten vermeerderden resp. met f 7,2 en f 15,3 miljoen. De beleeningen vertoonden, blijkbaar in verband met de maandwisseling, een stijging van f 26,4 miljoen. De post binnenlandsche wissels bleef vrijwel op dezelfde hoogte.

De biljettencirculatie blijkt met f 31,3 miljoen te zijn gestegen. De rekeningcourant-saldi van anderen vermeerderden met rond f 26 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich f 11,1 miljoen hooger. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 50.

* * *

De vaste stemming voor Londen ging deze week onder den invloed van de moeilijkheden in Egypte weder verloren. Geopend op 11,52½ werd Zaterdag voor 11,45½ verhandeld. Daarentegen waren Franken vast. Met behulp van de opbrengst der nieuwe Amerikaanse leening werd een nieuwe steunactie begonnen, die den koers voor Parijs deed stijgen tot 13,35. Dollars waren weder flauw; voor 2,47½ werd verhandeld, waarna een kleine verbetering intrad; slot 2,48¼.

LONDEN, 29 NOVEMBER 1924.

In het begin dezer week werd met het oog op „window-dressing” een groot bedrag bij de Bank of England opgenomen, welk bedrag Donderdag weer vrij kwam, zoodat de druk op de markt, veroorzaakt door het afloopen van de maand, na Donderdag geheel verviel.

De ruimte van geld werd nog vermeerderd door bankaanbieden van Treasury Bills tot 3¼ pCt., zonder verandering in de driemaands notering.

Disconto is onveranderd op 3¹¹/₁₆—3¼ pCt., zonder speciale tendenz.

2-mnds prima bankaccept	3%—3 ¹¹ / ₁₆ pCt.
3- ” ” ”	3 ¹¹ / ₁₆ —3¾ pCt.
4- ” ” ”	3¾—3 ¹³ / ₁₆ pCt.
6- ” ” ”	3¾—4 pCt.

DE GULDEN EN DE WISSELMARKT.

Wanneer men deze week de lijst der Amsterdamse wisselnoteeringen nagaat, ontmoet men daarin weer eenige van de koersen, waarmede wij nu een goede tien jaar geleden zoo vertrouwd waren, en die toen slechts, van dag tot dag, kleine verschillen pleegden te vertoonen. Zoo noteerde cable New York heden, 26 November 1924: 2,48, Berlijn 59,10, Stockholm 66,80 en Zwitserland 47,90. Parijs, Christiania en Kopenhagen, Weenen en verschillende andere plaatsen blijven daarentegen geheel afwijkend genoteerd van vroeger en deze wisselkoersen zullen in dit artikel om die reden buiten beschouwing gelaten worden. Londen noteert 11,50 en hoewel ook dit een abnormale koers genoemd moet worden, zal toch van Londen in dit opstel wel sprake zijn, als zijnde bijna een normale koers.

Langs welken weg zijn de bovengenoemde oude koersen weer teruggekomen en wat is er van hun toekomstigen loop te verwachten? Deze vragen zijn interessant en belangrijk genoeg voor eene bijzondere beschouwing, doch ook thans geldt wat begin 1923 in een dergelijk artikel,¹⁾ toen de dollar hier te lande ook op zijn goudpariteit was aangeland, als eerste opmerking moest neergeschreven worden: de factoren die samenwerken tot de vorming van den wisselkoers zijn vele en de kracht van elk afzonderlijk is niet te meten. Volstaan moet daarom worden met aan te wijzen, welke factoren waarschijnlijk de krachtigste zijn en daarom als hoofdoorzaken van de intredende wijzigingen zijn aan te merken.

Begin 1923 was, zooals hierboven reeds even in herinnering werd gebracht, de dollar hier op pariteit, evenals Stockholm en Zwitserland; Londen nagenoeg. Hoe is sindsdien het verloop geweest? Het beste lijkt het mij dit na te gaan, door de afwijkingen niet zoozeer te vergelijken met den gulden, doch, evenals dit ook in 1923 geschiedde, met den dollar, aangezien toch de dollar in deze geheele periode nog altijd een overheerschende positie had.

Geruimen tijd scheen het, dat de wisselkoersen, die met den dollar op pariteit waren gekomen, daarmede op gelijken voet zouden blijven, ook zonder dat de gouden standaard nog was hersteld. Geleidelijk echter begon het pond sterling af te zakken, waarschijnlijk als gevolg van de voortdurende remises naar New York voor rente en aflossing op oorlogsschuld. Ook Zwitserland bleef niet op peil tengevolge van de naderwerking van het referendum over de kapitaalsheffing. Bovendien schijnt het, dat Duitschland, bij de toen heerschende scherpe credietcrisis, het eerst zijn buitenlandsche saldi begon terug te trekken uit Zwitserland. Daarna in de 2e helft van 1923 verliet ook in Nederland een belangrijk deel der Deutsche saldi het land. Ongeveer tegelijkertijd, tegen het eind van 1923, deed zoowel in Engeland (de rede van den Minister Sir Montagu Barlow) als in Nederland (de vlucht voor den gulden) de vrees voor eene naderende inflatie van de landsvaluta zich gelden, zoodat op alle wisselmarkten in verband met het overbrengen van kapitaal naar Amerika een nieuwe sterke vraag naar dollars ontstond in ruil voor ponden en guldens, die den koers van laatstgenoemden drukte en den dollar opnieuw naar boven bracht. De dollar was toen weer op een belangrijk hooger niveau gekomen dan de andere, zij het niet goud-, dan toch edelvaluta's. Alleen Stockholm bleef aan den dollar vasthouden, ten gevolge van de streng doorgevoerde goud- en wisselpolitiek van de Zweedsche Rijksbank, eerst alleen in de practijk merkbaar door koop en verkoop van goud en dollars op groote schaal, daarna 1 April 1924 bevestigd door officieel herstel van den gouden standaard, zij het dan ook, dat op de volledigheid van dat herstel door geldende restricties naar het schijnt nog wel iets valt af te dingen.

In 1924 zien wij — zie bijgaande grafiek — een

¹⁾ Economisch-Statistische Berichten van 10 Januari 1923.

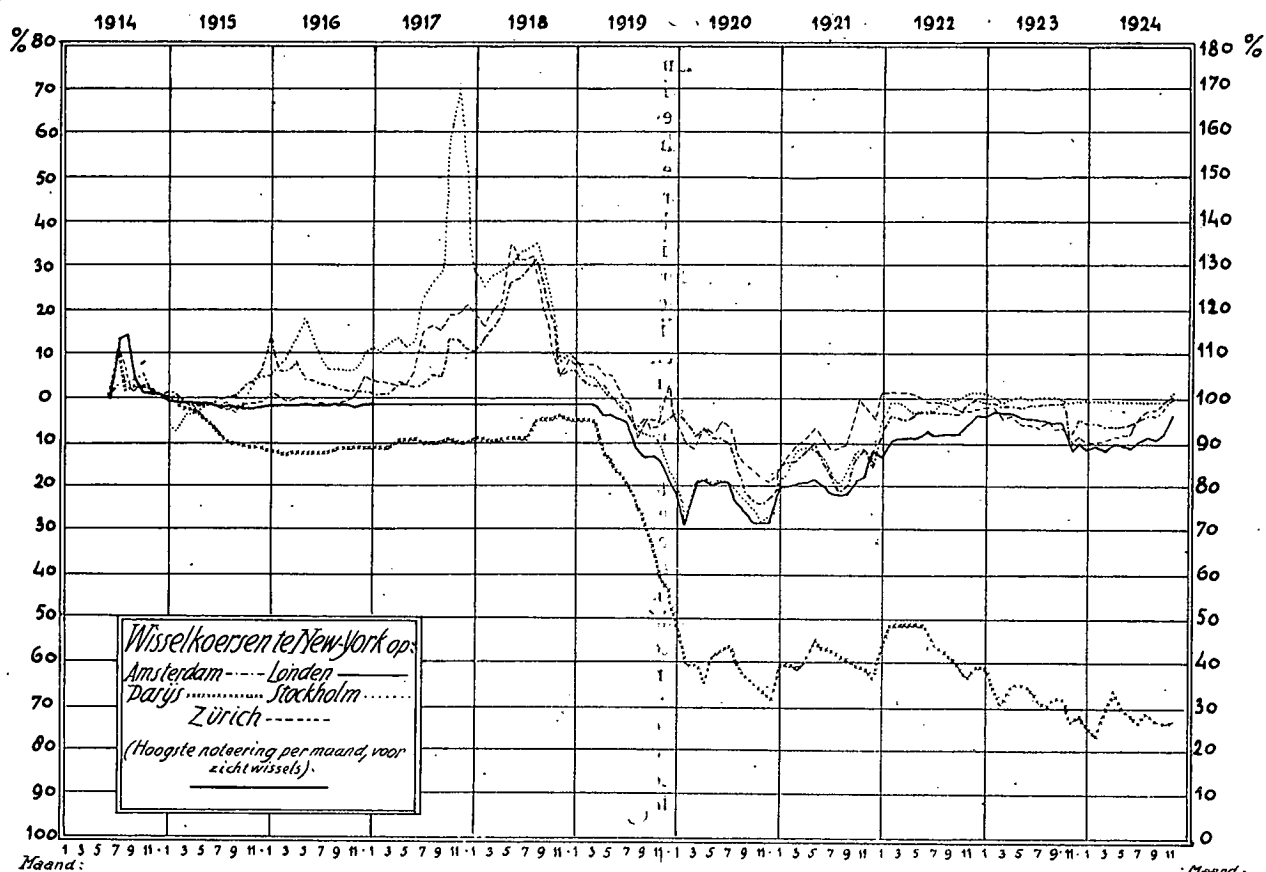
geleidelijk opkomen van pond sterling, gulden en Zwitserschen franc tegenover den dollar, in de tweede helft van het jaar in een versneld tempo, totdat in November vrij plotseling gulden en Zw. franc weer op pari zijn aangeland, terwijl het pond, hoewel ook aanzienlijk gestegen, toch eenigszins achterblijft.

De overdreven inflatievrees zoowel in Engeland als in Nederland was verdwenen (sluit men nu nog wel levensverzekeringen, huren en hypotheeken af in dollars zooals een jaar geleden een oogenblik gebruik scheen te worden?) terwijl na de aanvaarding van het Dawes-schema eene betere toekomst voor Europa als geheel geacht werd nabij te zijn. Dientengevolge verving een voortdurend aanbod van dollars de vroeger meestal overmatige vraag: de vroeger naar Amerika overgemaakte kapitalen van Engelschen, Nederlanders, Duitschers en zoovele anderen werden teruggetrokken; de Amerikanen stelden op steeds ruimere schaal nieuwe kapitalen beschikbaar in den vorm van leeningen aan Staten¹⁾ en verder als credieten voor handel en industrie speciaal aan Duitschland, tot ongetwijfeld zeer hooge bedragen. Hierbij komt dan de invloed, dien de verhooging van het prijsniveau in de Vereenigde Staten op den duur moet hebben op den koers van den dollar tegenover de andere valuta's. Daarenvens is de rentestand in Amerika reeds geruimen tijd aanzienlijk lager dan in Engeland en belangrijk lager zelfs dan in Nederland, hetgeen, bij het sterker wordend vertrouwen in een naderenden terugkeer van den gouden standaard in die landen, weer als vanouds kapitaalverplaatsing met invloed op den wisselkoers medebrengt, nu afdekkingsoperaties op termijn in omgekeerde richting daarbij geleidelijk op grond van dat vertrouwen achterwege gelaten worden.

Zoo moest de dollar tegenover het pond, den gulden en den Zwitserschen franc wel dalen. Tegelijkertijd begonnen de Nederlandsche en de Ned.-Indische gulden van hun kant in kracht te winnen, in het bijzonder door de hooge prijzen der Indische producten, hetgeen gevoegd bij het duurdere geld hier in vergelijking met Londen en het ontbreken van zulke betalingsplichten tegenover Amerika als waarmede Engeland belast is, tot zekere hoogte het achterblijven van het pond sterling bij den terugkeer tot pari kan verklaren.

Is het thans te verwachten, dat de tegenwoordige pari-valuta's dat ook in de naaste toekomst zullen blijven? Het is mogelijk, maar waarschijnlijk is het niet, al zullen de groote afwijkingen nu wel tot het verleden behooren. De golven op de economische wereldzee gaan steeds minder hoog en de wisselkoersen zullen daarom niet meer aan zulke hevige stooten blootgesteld zijn. Daarbij komt, dat de bijzondere positie van den dollar minder scherp is geworden, nu Amerika als groot schuldeischer van Europa nog wel voortgaat die schulden te innen, maar daarenvens ook op ruime schaal nieuw geld verstrekt, terwijl bovendien ook andere valuta's een goudglans gaan vertoonen, waarop de dollar zoolang alleen kon bogen. Dit laatste zal New York als opkomend financieel centrum weer doen achteruitgaan ten bate van Londen en ook van Amsterdam, dat zooals onlangs „The Chronicle” van 25 October en de „New York Times” van 21 November verklaarden, zich in de laatste jaren merkbaar als zoodanig heeft ontwikkeld.

¹⁾	In 1924:	\$
Japan	150.000.000,—	
Zwitserland	30.000.000,—	
Nederland	40.000.000,—	
Tsjecho-Slowakije	9.250.000,—	
Noorwegen	25.000.000,—	
Argentinië	20.000.000,—	
Mexico	50.000.000,—	
Zweden	30.000.000,—	
Duitschland	110.000.000,—	
Hongarije	7.500.000,—	
Frankrijk	100.000.000,—	
		571.750.000,—

Hoewel het op den duur niet zeker is, is het mogelijk, dat de Zweedsche Rijksbank voorloopig in staat zal blijven de kroon op pariteit met den dollar te houden, door middel van aan- en verkoop van goud en wissels en omdat de Zweedsche Rijksbank in geval van nood niet aarzelt eene valuta-leening op te nemen, zooals zij reeds in Amerika gedaan heeft. Bij den weder ingevoerden gouden standaard zal haar disconto-politiek zich ook wederom sterker doen gelden. De rijksmark is ook op goud gebaseerd, maar in hoeverre haar goudpariteit in het wisselverkeer zal gehandhaafd blijven, is af te wachten. De Zwitsersche franc en de gulden moeten vooralsnog blijven voortkoersen met den wind dan van dezen kant, dan uit dien hoek in het zeil. Een gouden standaard-motor is nog niet aangebracht, al wordt zoo nu en dan wel een hulpmotortje in werking gezet, wanneer de circulatiebank eene actieve wisselpolitiek inschakelt, terwijl ook wijzigingen in den officieelen rentestand geleidelijk meer invloed kunnen uitoefenen. Zoo blijft het mogelijk en het is zelfs waarschijnlijk, dat de dollar weder eens boven pariteit zal gaan noteren, bijvoorbeeld wanneer de geldmarkt in New York aanmerkelijk stijgt, of het prijsniveau daar daalt, of ook indien de nieuwe dollars trager uit Amerika mochten gaan vloeien, terwijl de stroom daarheen constant blijft of, zooals onlangs bij de groote graanimporten noodig was, sterker moet worden. Of tenslotte wanneer de speculatie, die nog steeds een niet te onderschatten omvang heeft, zich weder eens gevoelig doet gelden.

Ook het pond zal nog aan aanmerkelijke koersveranderingen onderworpen blijven, doch zeer levendig is de verwachting in Engeland, dat binnen afzienbaren tijd ook het pond weer pari met den dollar zal zijn. En langer dan strikt noodzakelijk zal men daar te lande niet wachten met het herstellen van den gouden standaard. Met welke middelen en op welke wijze de gouden standaard, na herstel, bij voorkeur zal gehandhaafd worden en in hoeverre daartoe eene nauwere samenwerking dan voorheen van circulatiebanken onontbeerlijk zal zijn, is onzeker, doch aan den terugkeer tot het goud als gemeenschappelijke basis, valt nauwelijks meer te twifelen. „Certum an”,

doch helaas nog „incertum quando”.

“Het tijdperk van minder regelmatige wisselkoersen is derhalve, ook al wordt op een bepaald oogenblik als nu de parikoers bereikt, nog niet voor goed afgesloten.

Mr. J. WESTERMAN HOLSTIJN.

ENGELAND EN EGYPTE.

“Dat de verhouding tusschen de beide landen er op den duur niet op zou verbeteren, was te voorzien.

“De machtspreuk omtrent het zelfbeschikkingsrecht der volkeren, eenmaal door Wilson de wereld ingeslingerd, heeft oneindig veel kwaad gesticht. Wel heeft de president later, doch toen het te laat was, van beperkingen gesproken en van rassen en volkeren, die nog niet voor „nationhood” of „statehood” rijp waren. Maar allerwegen hebben nationalistische heetvoerden zich van de phrase meester gemaakt. Sommige hunner inderdaad met goede bedoelingen, maar al te velen alleen ten einde — veelal ten koste der bevolkingen — hunne eigen persoonlijke belangen te kunnen bevorderen.

De volkeren van het Midden-Oosten hebben nu eenmaal in het verleden bewezen dat zij niet zonder vreemde hulp verder kunnen komen. Turkije heeft sedert generaties van geldleeningen in Europa moeten leven en vreemd toezicht moeten dulden op zijne administratie. Gebruik makend van de oneenigheid en oorlogsmoeheid der mogendheden heeft het zich te Lausanne daarvan „vrij” gemaakt en hoogmoedig verklaard het zonder vreemde hulp te kunnen stellen. Maar de gevolgen van dat ultra-nationalistische streven doen zich reeds gevoelen. Nu de zee-engten onder internationale controle gekomen zijn, heeft het nieuwe Turkije zich van Constantinopel afgewend en die stad, beroofd van het grootste gedeelte der Grieksche kooplieden en der nijvere Grieksche bevolking, is aan het vervallen, daar het zich als handels-centrum (bijv. wat betreft den grooten handel in Oostersche tapijten) door Athene en Saloniki verdrongen ziet.

Ook in Egypte, sedert het op administratief gebied grootendeels zijn eigen meester is geworden, heeft men vergeten dat de ongekende welvaart van dat land geheel aan Engelsche administratie en initiatief te

danken is. Men heeft er de weelde niet kunnen dragen, en nu men al de voordeelen van het vreemde bewind genoten heeft, meent men daartegenover een uitdagende houding ongestraft te kunnen aannemen. De ultra-nationalisten, wier leider Zagloel Pasha is, hebben door hunne ophitsende propaganda de atmosfeer geschapen, waarin de laaghartige moord op den Sirdar mogelijk werd, en te laat ziet de Pasha in dat hij geesten heeft losgelaten, die hij niet meer kan bedwingen.

In overeenstemming met den aard van dit blad dienen wij ons voornamelijk met den economischen kant van het vraagstuk bezig te houden, en die heeft voornamelijk betrekking op de watervoorziening.

Tot nog toe, en zooals MacDonald dezen zomer nog aan Zagloel Pasha heeft bevestigd, heeft Engeland zich steeds bereid verklaard, t.o.v. den watertoevoer gaarne met de wenschen van Egypte rekening te willen houden.

Dat de quaestie van watervoorziening gewichtig is, bleek o.a. ook uit de debatten in het Britsche Hooogerhuis op 25 Juni 11. Bij die gelegenheid zeide Lord Grey (de vroegere minister van buitenl. zaken) dat het Engeland was, hetwelk den Soedan had teruggewonnen, en dat het vraagstuk er een was tusschen Engeland en den Soedan en dat Egypte hierin geen stem had. Wat het water van den Nijl aangaat, had Egypte natuurlijk een zeer groot belang en er was naar aanleiding daarvan een gemengde commissie noodig, die er voor te waken zou hebben dat noch Egypte noch de Soedan elkander wat water aangaat te kort deden („starved each other of water”). Hieruit zou men kunnen afleiden dat Egypte het ook den Soedan onaangenaam zou kunnen maken, vermoedelijk in dier voege dat het meer water zou kunnen reclameeren dan het werkelijk noodig had en dat dan in den Soedan beter benut zou kunnen worden. Maar teveel water vragen alleen om het te verspillen is heel wat minder gevaarlijk voor wien den bovenloop beheerscht dan onthouding van water door dezen laatste aan de bewoners van den benedenloop. Toen Egypte op 28 Februari 1922 zijne „Declaration of independance” verkreeg, verklaarde Lloyd George, toen Eerste Minister, in het Lagerhuis dan ook dat „Egypte een onmiskenbaar recht had op volle garanties dat de ontwikkeling van den Soedan nooit zijne watervoorziening zal bedreigen of verkorten of de hoeveelheid zal verminderen, die Egypte noodig heeft om zijn eigen grondgebied ten volle in cultuur te brengen.”

Deze verklaringen werden klaarblijkelijk afgelegd om diegenen in Egypte gerust te stellen, die werkelijk ten opzichte van de watervoorziening vrees koesterden en tegelijkertijd om aan de demagogen in Egypte, die meenden daarmede een geheel in de lucht hangende grief te kunnen exploiteeren, een hunner voornaamste argumenten te ontnemen.

Maar nu het antwoord van Egypte op het Britsche ultimatum van 22 dezer, tengevolge van den moord op den Sirdar aan Egypte beteekend, onbevredigend was, heeft Engeland daarvan gebruik gemaakt om ten eerste de verwijdering uit den Soedan te gelasten van alle Egyptische officieren en soldaten (het telegrafische bericht spreekt van „zuiver Egyptische legerafdeelingen”) en ten tweede verklaard dat het aan de regeering van den Soedan de vrijheid heeft gegeven, het bevoelingsgebied Gezira onbeperkt uit te breiden.

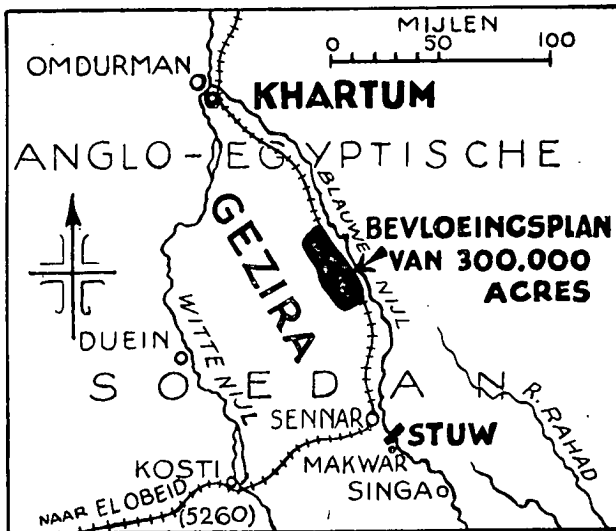
Aan de verwijdering der Egyptische militairen uit den Soedan zal men wel de beteekenis mogen hechten van een beëindiging van het Anglo-Egyptische condominium over den Soedan en van feitelijke annexatie van dat land door Engeland, hetwelk daar, door aan zijn wereldrijk rechtstreeks een gebied toevoegt zoo groot als ongeveer geheel Britsch-Indië. Men heeft in Engeland onbewust het spreekwoord toegepast: give the devil enough rope and he will hang himself. De Egyptenaren, in hun hooghartige verdwazing, hebben het touw aangenomen, en de ge-

volgen zijn niet uitgebleven. Wel hebben zij gepoogd, slim te zijn door te trachten, Frankrijk tegen Engeland op te hitsen (men herinnere zich het verblijf te Parijs van Zagloel Pasha en de zijnen tijdens en na de Vredesconferentie, en Zagloel's voorstel van enkele maanden geleden om de bewaking van het Suezkanaal aan den Volkenbond op te dragen, hetgeen ongetwijfeld onaangenaamheden ten gevolge zou hebben gehad) maar zij moeten ter elfder ure wel tot de overtuiging gekomen zijn dat Frankrijk op den duur de oppositie tegen Engeland niet zou kunnen volhouden zonder in groote moeilijkheden te geraken. En zoo staan zij nu feitelijk alleen tegenover Engeland.

Daar Engeland als onbeperkt gebied over den Soedan en Uganda den bovenloop van den Witten Nijl geheel en van den Blauwen Nijl tot aan de grenzen van Abyssinië beheerscht, kan de quaestie van watertoevoer voor Egypte na verloop van tijd wellicht bedenkelijk worden, wanneer het althans een even vijandige — ongemotiveerd vijandige — houding blijft aannemen. Hierbij dient men in aanmerking te nemen, dat de grootste opkomst der katoenaanplantingen in Egypte dateert van het begin dezer eeuw, toen de Assoean-dam gereed kwam. Door het opstuwen van eene enorme massa water heeft men den toevoer naar de Egyptische Delta kunnen regelen, waardoor de „droge” jaren niet zoo gevaarlijk voor Egypte meer behoeven te zijn als vroeger. In die jaren rijst de Nijl ongeveer 1½ Meter minder dan gewoonlijk. Dat hangt gedeeltelijk af van den toevoer door den Blauwen Nijl, die gevoed wordt voornamelijk door de regens die van Juni tot September in Abyssinië voorkomen. Maar de *geregelde* watertoevoer is die, welke voorkomt uit de tropische regens, die met korte tusschenpoozen voorkomen in het gebied der groote meren (Victoria en Albert Nyanza).¹⁾ Nu is het wel duidelijk dat degene, die den Soedan en de streek der groote meren beheerscht, en tevens bij Khartoum de wateren van den Blauwen Nijl kan aftappen, het Egypte onaangenaam zou kunnen maken en in ieder geval tegenover dat land een domineerende positie inneemt. Weliswaar is het van een beschaafde mogendheid zooals Engeland niet te verwachten dat zij in dit opzicht te ver zou gaan, maar zij heeft in elk geval een wapen in handen waarmede zij Egypte, mocht dit land ooit alleen, of hetgeen waarschijnlijker is, met vreemde hulp tegenover Engeland agressief willen optreden, in hare macht heeft. Immers, de machtiging, door Engeland aan de regeering van den Soedan verleend, om het irrigatie-gebied dat onder den naam „El Gezira” bekend is, naar welgevallen uit te breiden, kan op den duur een grotere onttrekking van water bij Khartoum ten gevolge hebben dan men zich tot dusverre had voorgesteld. De Gezira is de driehoek, die gelegen is tusschen den Witten Nijl en den Blauwen Nijl even ten Zuiden van Khartoum, en welke eene oppervlakte heeft van ongeveer 4 millioen Hectaren. Het gebied dat men zich tot nog toe voorstelde te bevoelien, heeft een oppervlakte van 300.000 acres (120.000 H.A.).

De lezer zal zich herinneren dat wijlen Lord Kitchener het initiatief had genomen voor het aanleggen van zeer groote irrigatiewerken bij de samenvloeiing der beide rivieren bij Khartoum door den bouw van een dam dwars door den Blauwen Nijl, ongeveer 250 KM. Zuidwaarts van die stad. Dat plan moest wegens den oorlog blijven rusten doch wordt thans vooral met het oog op de productie van katoen op groote schaal, ten uitvoer gelegd. De dam wordt de grootste ter wereld, nl. ongeveer 3300 Meter lang, en het méer dat zich stroomopwaarts zal vormen, zal ongeveer 2½ milliard M³. water kunnen bevatten. Daar de Gezira evenals trouwens geheel Soedan in een streek ligt waar het geheele jaar door weinig regen valt en een verzenzende hitte heerscht, kan een belangrijke

1) [Een kaartje van het geheele stroomgebied van den Nijl komt voor op p. 868 in het No. van 1 Oct. 11. — Red.]

hoeveelheid water hier door den bodem geabsorbeerd worden en in de lucht verdampen, wanneer het water over een groote oppervlakte voor irrigatie wordt aangewend. Men zou misschien betrekkelijk spoedig de exploitatie zoozeer kunnen uitbreiden, dat men een deel van de rijzing van de wateren van den Blauwen Nijl aan den Nijl zou kunnen onttrekken zonder eene overstroming bovendams te veroorzaken. Dan zou men de voor den landbouw in Egypte zelf, in de eigenlijke Nijl-Delta benodigde Nijl-rijzing eenigszins kunnen beperken, iets hetwelk voor Egypte onaangename gevolgen kan hebben. Dat men zich daar van een en ander met niet weinig overdrijving reken-schap geeft, is bekend.

Het blijft echter niet bij het afdammen van den Blauwen Nijl alleen. Het belang van die rivier bestaat hoofdzakelijk doordien hare wateren de jaarlijk-sche, voor Egypte onmisbare, rijzing van den Nijl veroorzaken. Maar de geregelde toevoer van water, het geheele jaar door, is te danken, zooals reeds opge-merkt, aan den Witten Nijl. Ook die hoofdader van den Nijl beheerscht Engeland, want het gebied der groote meren (Victoria en Albert Nyanza) ligt in Uganda dat den Soedan ten Zuiden begrenst. Die meren, en talrijke kleinere meren en uitgebreide moerassen vormen het eigenlijke groote water-reservoir dat den Nijl voedt. Het Albert-meer vormt in zekeren zin het laatste groote reservoir. De Witte Nijl vloeit in dat meer in den N.O.-hoek en stroomt er op een afstand van ongeveer 9 KM. uit den N.W.-hoek weder Noordwaarts uit. Nu bestaat het plan, door de in die buurt gelegen Rift-vallei eveneens een dam te leggen waardoor een opstuwung zou worden verkregen, die nog veel grooter is dan die bij Khartoum en As-soean, en waarmede deze zelfs niet vergeleken kunnen worden. Het plan is reusachtig, doch is wegens de zeer hoge kosten nog niet ter hand genomen, hoe-wel een speciale commissie reeds bezig is, ter plaatse de noodige voorbereidende opmetingen te doen.

In onzen tijd, nu de techniek in vele gevallen nog alleen door financiële overwegingen begrensd wordt, is zulk een plan zeker uitvoerbaar, en de gevolgen daarvan kunnen onafzienbare perspectieven openen. Immers de thans braak liggende woestijnen in den Soedan, die een deel vormen van de Sahara, zijn voor een groot deel vruchtbaar, doch kunnen bij gebrek aan behoorlijke irrigatie niet bebouwd worden. Zoo kan de eventuele algeheele annexatie van den Soedan door Engeland, behalve in het reeds genoemde politieke opzicht, ook op economisch gebied zeer ver-reikende gevolgen hebben. Niet alleen toch doet zich de moderne techniek gelden t.o.v. den bouw van irri-gatiewerken zooals nog nooit tot stand gebracht zijn. Maar de machinale bewerking van den grond voor den aanplant van katoen, suikerriet enz. heeft ge-durende de laatste jaren groote schreden voorwaarts gedaan. Vooral op vlakke, aaneengelegen terreinen

zooals in den Soedan en in Egypte voorkomen, kan met die bewerking, welke eene enorme besparing van arbeidsloon toelaat, en waardoor het bewerken van grond op ongekend snelle manier ten uitvoer kan worden gelegd, eene groote toeneming van de pro-ductie, vooral van katoen, worden verkregen. Nu de prijzen van dit laatste product zoo hoog zijn, en de Vereenigde Staten steeds meer hunne eigen produc-tie noodig hebben, heeft men in Engeland, gelijk bekend is, sterk aangedrongen op uitbreiding van de katoencultuur binnen het Empire en zich reeds lang met dat vraagstuk, vooral in verband met de moge-lijkheden van den Soedan, bezig gehouden. Natuurlijk zal een lang tijdsverloop met de ontwikkeling dier cultuur in den Soedan gemoeid zijn, want daarvoor is een groote bevolking noodig. Maar wij hebben er in ons vorig artikel over den Soedan¹⁾ aan herinnerd dat het Egyptische wanbeheer destijds het land zoo goed als ontvolkt en verwoest had, welk vernielings-werk later door de Derwischen werd voltooid. (Dit zijn de soort menschen, die moderne droomers tot iets be-hoorlijks zooals zelfbestuur e.d. in staat achten, het-welk zooals destijds in Atjeh dikwijls neerkomt op roof en moord). Dat neemt niet weg dat de Soedan, naarmate de irrigatiewerken vorderen, en de bevol-king toeneemt, gelijk reeds sedert geruimen tijd het geval is, *mettertijd* een even groot productiegebied van katoen kan worden als de Vereenigde Staten. Vol-gens deskundigen kunnen alleen op het kleine ter-rein in Gezira²⁾ jaarlijks 80.000 balen van 250 kilo geproduceerd worden.

Het is duidelijk dat naarmate de cultuur ook hooger op, later in verband met de bovenvermelde plan-nen bij het Albert Nyanza-meer, zich uitbreidt, daer-toe steeds meer water noodig zal zijn. Maar daarover behoeft men zich in Egypte niet ongerust te maken want thans gaan vele kubieke Kilometers water in moerassen door verdamping verloren die met behulp van normalisatie en kunstwerken nuttig gebruikt kunnen worden. Twee feiten dient men bij de beoor-deeling van het vraagstuk in het oog te houden, nl. dat de beschikbare hoeveelheid water reusachtig groot is, maar dat ook de verdampings- en verbruiksmoge-lijkheden groot zijn.

De nationalistische leiders weten dit zeer goed, maar zij hebben een grief noodig, hoe ongegrond ook. De veiligheid van het Suezkanaal, *die niet alleen een Britsch belang is, maar een Europeesch belang*, wordt echter bevorderd wanneer de Egyptenaren, wiens „de vrijheid” misschien eenigszins naar het hoofd gestegen is, tot het inzicht komen dat zij door een gematigde, welwillende houding op Englands medewerking kunnen rekenen, en dat hun niet te kort zal worden gedaan in de watervoorziening. Trouwens iets dergelijks zou het Engelsche volk zelf van geen enkele regeering dulden. Alleen in geval van nood kan *mettertijd* het water-wapen als een zwaard van Damocles tot matiging dwingen en zoo veel leed voorkomen.

H. DUNLOP.

Den Haag, 25 Nov. 1924.

DE TARIEF-SWIJZIGINGEN BIJ DE INDISCHE STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN IN HET EERSTE HALFJAAR VAN 1924.

II (Slot).

Het eerste deel van dit artikel werd besloten met de mededeeling, dat de nieuwe tarieven voor rijst etc., na nauwgezette bestudeering per 1 Februari 1924 werden ingevoerd. Tot dusver werden van den handel nog geen klachten vernomen. Trouwens, de vrachtprijzen van het volksvoedsel bleven, al was de procentische verhooging niet gering, nog altijd lager dan die der particuliere spoorwegen, zooals moge blij-ken uit het volgende overzicht, loopende over 108 en

¹⁾ Zie E.-S. B. van 5 November 11.

²⁾ Van 120.000 H.A.

166 KM., zijnde resp. de afstanden van Semarang naar Solo Balapan en van Semarang naar Djokja Lam-poejangan:

	S.S. vroeger tarief	S.S. nieuw tarief	N.I.S. alge- meen tarief	N.I.S. speciaal tarief No. 44
Afstand 108 KM.				
Vrachtprijs in guldens per 12 tonswagen	f 37,95	f 63,24	f 75,80	f 67,20
Per ton-KM. in centen	„ 3,—	„ 4,9	„ 5,8	„ 5,2
Afstand 166 KM.				
Vrachtprijs in guldens per 12 tonswagen	„ 53,86	„ 89,76	„ 103,68	„ 91,20
Per ton-KM. in centen	„ 2,7	„ 4,5	„ 5,1	„ 4,6

Het nieuwe S.S.-tarief bleef dus nog onder het speciaal N.I.S.-tarief.

Volledigheidshalve zij hierbij aangeteekend, dat op 15 Juli 1924 een speciaal tarief voor het vervoer van rijst van Cheribon naar stations op het lijnvak Karanganjari tot Djokja en Poerworedjo in werking trad, waardoor de vroegere evenwichtstoestand ten opzichte van het speciale N.I.S.-tarief tot Djokja weder benaderd werd.

Bij een tweede Nota bracht de Tarievencommissie nieuwe voorstellen tot tariefsverhoging voor een aantal artikelen met lagen coëfficiënt en voor eenige andere artikelen met hoogere vervoerwaarde. Tot de eerste categorie behoorden *djarakpitten*, waarvan de stukgoed-coëfficiënt van 0,3 op 0,5 gebracht zou moeten worden en *inheemsche versche groenten en vruchten*, waarvan de coëfficiënt van 0,3 tot 0,4 zou worden opgevoerd. Waar het artikelen betrof, waarvan de handel goeddeels in inlandsche handen was, werd voorgesteld om met de vrachtverhoging „niet „verder te gaan dan om een belangrijk rechtstreeksch „verlies op dit vervoer te vermijden.”

Gom, damar enz., in het algemeen *hars*, zijnde zeer waardevolle artikelen, werden hooger genoteerd, terwijl ook de coëfficiënt van *houtschool* zoodanig verhoogd werd, dat per picol per S.S. vervoerde houtschool de vracht met 9 cent zou stijgen. *Kapok* (gezuiverd, geperst en ongezuiverd, ongeperst) en *kapokpitten* eischten hoogere bevrachting in verband met de in den laatsten tijd zeer gestegen marktwaarde, temeer waar op het vervoer in sommige omstandigheden werd toegelegd. Evenals vroeger voor rijst werd thans de vracht van *katjang, kedelé* en *uien* te laag geacht.

Krandjangs en manden, inheemsche en uitheemsche meststoffen, veevoeder werden hooger geclassificeerd wijl de vervoerswaarde gestegen was en het transport tegen de tegenwoordige prijzen niet loonend was.

Ook de vracht van *mineraalwater* werd iets verhoogd.

Voorgesteld werd voorts om het zeer waardevolle artikel *thee*, dat wegens de gepasseerde ongunstige marktverhoudingen vroeger ongemoeid was gelaten, thans, nu de toestanden zoo geheel veranderd waren, in de hoogste klasse te brengen, dus het vervoer te doen bewerkstelligen tegen den stukgoedercoëfficiënt 1.

Tenslotte werd het billijk geacht *afval van cassave* in brokvorm, *versche cassave* en *gaplek* hooger te bevrachten.

Van deze tariefsverhogingen werd een opbrengstvermeerdering van f 715.300 verwacht, waarvan f 150.000 uit het kedelé- en f 106.000 uit het thee- vervoer.

Aangaande deze voorstellen werd het advies ingewonnen van het Algemeen Suiker Syndicaat, het N. I. Landbouw Syndicaat, de Handelsverenigingen te Batavia, Soerabaja, Semarang, Bandoeng, Cheribon en Tjilatjap en voorts ten opzichte van het artikel „manden en krاندjangs” van de grootafneemster de

Bataafsche Petroleum Mij. en van het artikel „kapokpitten” van de „Oliefabriek van Dongen” te Blitar, waarheen zich een belangrijk deel van het vervoer richtte.

Door de „Oliefabriek van Dongen” en de Handelsvereniging te Tjilatjap werd geen antwoord gezonden; de Bataafsche Petroleum Mij. bleek geen bezwaar tegen vrachtverhoging van krاندjangs te hebben, de Handelsvereniging te Semarang kon zich in het algemeen met de voorstellen vereenigen, die te Cheribon verklaarde ter zake geen meening te hebben, terwijl die van Batavia algemeene bezwaren tegen tariefsverhogingen in dit tijdsgewricht deed gelden; hetzelfde betoogde ook het Bandoengsche college. Het N. I. Landbouwsyndicaat ging met de algemeene beschouwingen der S.S. geheel accoord, alleen werden ten aanzien van de vrachten van thee, inheemsche meststoffen en krاندjangs eenige opmerkingen gemaakt.

Grootere objecties maakte de Handelsvereniging van Soerabaja, waarbij zich het Suikersyndicaat aansloot. In de adviezen van deze twee colleges werd op bezuiniging bij de S.S. aangedrongen, waardoor de exploitatiekosten gedrukt zouden worden en op het nauwkeurig vaststellen der zelfkosten. De Handelsvereniging schreef dan ook, dat zij „ernstig meende „te moeten protesteeren tegen de wijze, waarop nu „getracht wordt vrachtverhogingen vast te stellen”; ook enkele artikelen, welke in het S.S.-schrijven als voor vrachtverhoging in aanmerking komend genoemd werden, vonden afzonderlijk bespreking. Een daarvan n.l. „gaplek” vinde hieronder nadere behandeling.

Deze adviezen, ter kennis van de Regeering gebracht, leidden er toe, dat, na toelichtende beschouwingen van de Directeuren van Landbouw en van Binnenlandsch Bestuur en van den Raad van Indië, machtiging verleend werd de voorgestelde tarieven, met uitzondering van die, betrekking hebbende op de artikelen vruchten en groenten (uitheemsche, versche) met ingang van 15 Juli 1924 in te voeren. Zulks geschiedde bij beschikking van het Hoofd van het Javabedrijf van 2 Juni 1924.

Nog zij aangeteekend dat de vrachtverhoging van vruchten en groenten daarom geen genade in de oogen der Regeering kon vinden, wijl de handel daarin goeddeels in handen was van inlanders, van wie vermeend werd, dat zij de verhoogde vracht moeilijk zouden kunnen dragen.¹⁾

Gelijktijdig met de tariefswijziging trad een speciaal tarief voor „kedelé” in werking (No. 48) bij vervoer tusschen Cheribon en de stations aan het lijnvak Karanganjari—Djokja met Poerworedjo. Over het speciale rijsttarief over hetzelfde traject (No. 47) werd boven reeds geschreven. Op denzelfden datum (15 Juli) werd ook nog een speciaal cementtarief (No. 49) ingevoerd. Deze speciale tarieven zullen echter in verband met de plaatsruimte en met de bedoeling van dit artikel verder onbesproken blijven.

Alvorens deze beschouwing over de laatste tariefswijzigingen der S.S. te besluiten, zij er uitdrukkelijk op gewezen, dat evenzoo als in de pers telkens wordt aangedrongen op vrachtverhogingen, teneinde minstens te komen tot een bedrijf, dat zichzelf bedruipt, er even zoo vaak moord en brand wordt geschreeuwd, zoodra na nauwkeurig wikken en wegen tariefsverhogingen worden voorgesteld. Aan het staatsbedrijf wordt dan verweten, dat het de vrachten „voortdurend” verhoogt, zonder dat men bedenkt, dat het juist

¹⁾ Behalve deze twee bovenbesproken tariefswijzigingen werden nog eenige andere getroffen, welke echter van minder belang zijn. Alleen zij nog vermeld, dat op voorstel der Tarievencommissie met ingang van 15 Februari 1924 een tariefsverlaging voor het inlandsch reizigersvervoer in werking trad door intrekking van de een jaar te voren ingevoerde bepaling, dat het goedkoopere inlandertarief (tarief XXV S.S.) niet van toepassing zou zijn in de z.g. „versneld gemengde” treinen.

de gries is van anderen, dat de vrachten zoo lang mogelijk constant werden gehouden. Men wijst op de funeste werking der verhoogingen, welke den handel zouden „lamslaan” en aanleiding zouden geven tot het ontstaan van concurrerende vervoermiddelen. Aannemende dat al deze opmerkingen, waarvan de weerklank ook te vinden is in het meerendeel der gevraagde adviezen der handelsverenigingen, te goeder trouw zijn gegeven, dan blijkt toch wel de overdrijving, voortspruitende uit onkunde en uit zucht tot kritiek op een Staatsbedrijf, indien men weet dat de gemiddelde opbrengst in centen per tonkilometer zich bij de S.S., N.I.S. (lijn Semarang—Vorstenlanden), Semarang—Cheribon en Semarang—Joana Stoomtram Maatschappij in 1917 en 1922 verhielden als in onderstaand staatje is aangegeven.

	S.S.	N.I.S.	S.C.S.	S.J.S.
1917	4	4,14	4,3	4
1922	5,3	7,4	6,5	6,1

Een vergelijking van de nieuwe vrachten der S.S. en van die geldig op de N.I.S. doet zien, dat deze voor de particuliere lijn beduidend hooger zijn. Toch hoort men daar nooit spreken van „tarieventerreur”, zooals ten opzichte van de S.S. geregeld bij elke verhoging vernomen wordt. Alleen op het traject Djokja—Solo—Goendih—Soerabaja (Passar Toerie) blijft de N.I.S. middels een speciaal concurrentietarief beneden de S.S.-vracht via Madioen en nooit hoort men een woord van protest tegen het hooge N.I.S.-tarief, dat maakt, dat als gevolg van de schakel Djokja—Solo, de vrachtprijs Djokja—Madioen—Soerabaja hooger is dan die volgens het speciale tarief, via Goendih, waarbij nog altijd een vracht geheven wordt grooter dan die, wanneer het verkeer over denzelfden afstand, in binnenverkeer op S.S.-lijnen plaats had.

Wat overigens het verzet van particuliere zijde tegen de voorgestelde tariefsverhoogingen betreft, zoo werd omtrent de houding van buitenstaanders en van de adviescolleges dezelfde ervaring opgedaan als in andere landen.¹⁾ In het algemeen meent men in belanghebbende kringen, dat de transportmiddelen, indien zij aan den Staat behoren, zich afzijdig moeten houden, behalve wanneer het aankomt op het verdeelen van verlies. Gaat het om een remuneratie voor ge-presteerde diensten, welke in prijs gestegen zijn, dan heet het dadelijk dat de Staat zijn prijzen niet mag verhoogen en zorgvuldig rekent men voor, dat een tariefverhoging fnuikend voor den handel en voor den producent zal zijn.

Een sterk voorbeeld van dezen zonderlingen gedachtegang bij particuliere adviseurs treffen we aan bij het artikel „gaplek”.

Wie ter „Havenconferentie”²⁾ aanwezig was, zooals schrijver dezes, zal zich herinneren hoe van 15 tot en met 18 Januari j.l. telkens „gaplek” ter sprake kwam, als een artikel dat onmogelijk hogere lasten zou kunnen dragen; veel vaker dan in de Notulen is aangegeven.³⁾ Uit de Notulen citeer ik echter een passus voorkomende op bl. 90 luidende: „Voor gaplek „en maïs heeft de export van Java nog lang niet het „cijfer van voor den oorlog bereikt; zij worden met „uiterst geringe marges vervoerd en verscheept, zoo- „dat elke verhoging van lasten uitgesloten is.” Deze woorden werden op 17 Januari 1924 gesproken door Mr. D. A. Delprat, hoofdvertegenwoordiger van een der grootste scheepvaartmaatschappijen.

Wat zien we echter eenige maanden later gebeuren? Dat op 9 Maart d.o.v. de scheepvaartmaatschappijen, zonder eenige waarschuwing aan producenten, hun vrachten dadelijk met 10 pCt. verhoogen, dus ook voor het artikel „gaplek”, dat „geen cent meer kon dragen.” De vracht voor dat artikel naar Nederland

¹⁾ Zie o.a. „Die Tarifpolitik der deutschen Reichsbahn”, 1922, bl. 10, 24, 28.

²⁾ Zie „Ec. St. Berichten” van 28 Mei 1924, bl. 480.

³⁾ Zie Notulen der Conferentie o.a. bl. 62, 90, 105 en 111.

steeg daardoor per 1200 KG. van f 54 tot f 60 alzoo met f 6 hetgeen belangrijk meer is dan de f 1.80 welke de vracht per S.S. voor dezelfde hoeveelheid verhoging zou ondergaan, indien men den gemiddelden vervoersafstand over dat lichaam neemt.

Toch werd tegen dat laatste van particuliere zijde geprotesteerd o.a. door een agent van één der bij de Vrachtenconferentie aangesloten stoomvaart-maatschappijen en wel 4 dagen vóór de verhoogde zeevrachten in werking traden. Het is waar, zulks geschiedde in andere functie; het enkele feit echter, dat gewaarschuwd wordt tegen een vrachtverhoging van 10 cent per pikol bij een dergelijk „centenartikel”, hetgeen de groote kans met zich mede zou brengen „dat dit product minder wordt aangeplant of een- „voudig ongeogst wordt gelaten”, terwijl men zelf aan den vooravond staat van een driemaal grotere vrachtverhoging en nadat pas op de Havenconferentie ach en wee geroepen is, spreekt boekdeelen.

Hieruit te concluderen, dat het inwinnen van dergelijke adviezen beter achterwege kan blijven, ook al omdat zij veel tijdverlies veroorzaken, zou m.i. geheel verkeerd zijn; zij kunnen integendeel van de grootste waarde wezen. De conclusie, welke men er naar mijne bescheiden meening uit kan trekken is, dat men de verkregen adviezen zeer kritisch moet bekijken en niet dadelijk op zij moet gaan voor elk „groszes Wort” dat „gelassen ausgesprochen ist”.

Hoe de nieuwe tarieven werken, daarover kan op het oogenblik, dat dit artikel afgesloten wordt, nog niet geoordeeld worden. Ter vervollediging zij voorts nog aangeteekend, dat eenige latere voorstellen van de S.S.-Tariefcommissie om tot vrachtwijzigingen te komen, nog op eene beslissing wachten.

Te zijner tijd hoop ik op een en ander terug te komen.

S. A. REITSMA,

Hoofdamtenaar ter Beschikking S.S. en Tr.

Bandoeng.

KAPITAALVORMING EN BEVOLKINGS- VERMEERDERING.

In zijn prae-advies voor de laatste vergadering der Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek merkte de heer *Treub* op blz. 8/9 op, dat men bij de kapitaalvorming alleen reeds achterop raakt uit hoofde van de toename van de bevolking, die tegenwoordig omstreeks 1½ pCt. per jaar bedraagt, zelfs als men den eisch eener geleidelijke verhoging van het algemeene welvaartspeil der bevolking buiten rekening laat.

Het leek mij zeer onwaarschijnlijk, dat ons volk niet eens meer het kapitaal zou kunnen vormen, dat met het oog op zijn toename noodig kan worden geacht, en ik heb daarom eens nagegaan, of wat ik zou willen noemen de gedwongen kapitaalvorming niet reeds voldoende is om het benodigde bedrag op te leveren.

Onder gedwongen kapitaalvorming versta ik dan al die beleggingen, die de heer *Treub* met eenige minachting ter zijde schuift, nl. de beleggingen der fondsen, gevormd voor de invaliditeits- en de ongevallenverzekeringen, de pensioeneering bij publiek-rechtelijke lichamen, spoorwegen en particuliere instellingen en de levens- en andere verzekeringmaatschappijen en ik voeg dan nog daarbij, wat eigenlijk geen *gedwongen* kapitaalvorming is, de saldo's der spaarbanken en boerenleenbanken.

Als men eens aanneemt — wat niet juist is — dat het totaal der vermogens volgens de vermogensbe-lasting gelijk aan het beschikbare kapitaal is en dat — wat evenmin geheel opgaat — het kapitaal met hetzelfde percentage behoort toe te nemen als de bevolking, dan zou er alleen met het oog op het laatste jaarlijks 1½ pCt. van 12 milliard of f 180 miljoen nieuw kapitaal noodig zijn. Het werkelijk benodigde zal hiervan wellicht niet veel afwijken.

Houden wij dus een oogenblik aan dat bedrag vast.

Welnu, wat zijn nu de bedragen, welke de genoemde bronnen opleveren? Bij mijn onderzoek bleek het volgende:

	millioen
Volgens door de Rijksverzekeringsbank verstrekte gegevens kan de jaarlijksche toename van het fonds krachtens de Invaliditeitswet worden gesteld op	± f 53
En is het restant der bij de uitvoering der Ongevallenwet ontvangen bedragen, dat wordt belegd	± " 3
Volgens het eerste verslag van den Pensioenraad voor burgerlijke ambtenaren over het tijdvak 1/7 1922—31/12 1923 kan het door het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds belegde bedrag na aftrek van de afgeloste en herbelegde bedragen voor 1923 worden gesteld op	± " 20
Volgens gegevens, voorkomende in de verslagen der spoorwegmaatschappijen is de jaarlijksche toename van de pensioenfonds dier maatschappijen	± " 10
Volgens gegevens, voorkomende in het bekende jaarboekje van Wybes, is de toename van de premiereserve en de extra-reserve der grootste levensverzekeringmaatschappijen (dus na aftrek van eventuele waardevermindering der fondsen, waaruit de vroeger reeds gevormde reserve bestaat) thans weder te stellen op per jaar	± " 35
Volgens de laatste statistiek der Spaar- en Leenbanken van 1921 (door de ongelukkige bezuiniging op de statistiek ontbreken latere gegevens) was toen het saldo-inleg in de spaarbanken	" 13
Idem voor de boerenleenbanken	" 30
Totaal	f 164

Nu zegt de heer *Traub* wel, dat vele dezer gelden door de wijze, waarop ze worden belegd, weinig tot de productie medewerken en dat de genoemde wetten de particuliere kapitaalvorming juist beletten, maar hierbij wordt toch, naar het ons voorkomt, te weinig gelet op het feit, dat de gelegenheid om improductieve leeningen van de publiekrechtelijke lichamen aldus onder te brengen, toch het publiek in staat stelt om bij hen beschikbaar komende bedragen dan wel productief te beleggen.

En eigenlijk staat de aanwending van het bespaarde geld toch ook buiten de vraag, die door het bestuur was gesteld. Zij had evengoed kunnen luiden, of het belastingstelsel met het oog op *het sparen* wijziging behoeft. En bovenstaand overzicht toont naar mijn meening aan, dat het met de voor de bevolkingsvermeerdering benodigde besparing wel losloopt en dat het dus alleen nog de vraag is, of ook voor verhooging van het welvaartspeil genoeg wordt gespaard. Hoe het gespaarde wordt aangewend, is een tweede zaak.

VAN ZANTEN.

* * *

Naar aanleiding van het voorgaande schrijft Prof. *Traub* ons het volgende:

Bovenstaande beschouwing schijnt mij weinig overtuigend. De heer Van Zanten begaat daarbij niet minder dan drie vergissingen of onjuistheden.

In de eerste plaats merkt hij zelf terecht op, dat het niet juist is, dat het totaal der vermogens volgens de vermogensbelasting gelijk is aan het beschikbare kapitaal. In „De Economische Toekomst van Nederland,” dat in 1917 verscheen, berekende ik, zoo goed en zoo kwaad het ging, het totale nationaal vermogen vóór den oorlog, uitgaande van de uitkomsten van de vermogensbelasting over 1914—15, bij een aangeslagen vermogen van f 7,7 milliard, op rond 20 milliard (zie blz. 10—13). Hoewel ik nog al eens aan critiek bloot sta, heb ik, voor zoover ik mij herinner, op dit punt geen tegenwerpingen te hooren gekregen. Na-

tuurlijk is zulk een schatting niet geheel zuiver en kan zij niet geheel zuiver zijn, maar op een milliard meer of minder komt het — dat zal de heer Van Zanten zelf wel toegeven — in deze niet aan.

Onder die f 20 milliard is er een deel, dat geen kapitaal is, ook al neemt men het kapitaalbegrip in zijn uitgebreidste beteekenis, hetgeen voor het onderwerp dat ons bezighoudt, noodzakelijk is. Laat ons maar aannemen, dat ongeveer twee derde gedeelten ervan werkelijk kapitaal is. Neemt men daarbij echter in aanmerking, dat de in geld uitgedrukte waarde van dat kapitaal thans door de daling van de waarde van het geld ruim 50 pCt. hooger is dan in 1914, dan komt men per slot van rekening voor het kapitaal, dat ons land in 1914 rijk was, uitgedrukt in de tegenwoordige geldswaarde weer op f 20 milliard.

Wanneer nu de bevolking jaarlijks met omstreeks 1½ pCt. toeneemt en een gelijke toename van het kapitaal noodig is om deze op hetzelfde welvaartspeil te kunnen houden (wat de heer Van Zanten wel zegt te betwijfelen, maar zonder het aangeven van argumenten), dan is er dus een jaarlijksche vermeerdering noodig niet van f 180 millioen, zooals hij aanneemt, maar van f 300 millioen. Ziedaar zijn eerste vergissing.

Zijn tweede bestaat hierin, dat hij alleen de actiefzijde van de balans bekijkt en de passiefzijde negeert. Het kan toch aan hem niet onbekend zijn, dat door de verschillende levensverzekeringmaatschappijen, groote banken, middenstandsbanken, boerenleenbanken, enz. enorme bedragen zijn verloren, om van de verliezen van, en het interen door particuliere beleggers niet eens te spreken. Men blijft wel beneden de werkelijkheid wanneer men deze verliezen, die sedert 1914 werden geleden, in totaal op f 2 milliard stelt. Alleen aan Russische, Duitse, Oostenrijksche en Hongaarsche fondsen, die een indirect productieve waarde hadden, omdat zij voor tijdelijke beleening in aanmerking kwamen, bedroegen ze reeds ongeveer f 1½ milliard. Twee milliard, verdeeld over tien jaar, maakt 200 millioen per jaar, dus nog meer dan het cijfer, dat de heer Van Zanten voor kapitaalvorming uit de door hem genoemde bronnen opgeeft. Hiertegenover staan wel oorlogswinsten, maar die werden grotendeels gemaakt door een kleine groep van de bevolking op kosten van andere groepen, en vermeerderden, voor zoover dit het geval was, het volksvermogen niet.

De derde is niet van statistischen doch van economischen aard en is, al is zij niet onder cijfers te brengen, wel de ergste. De heer Van Zanten erkent, dat de gedwongen beleggingen in fondsen krachtens ongevallen-, invaliditeits- en pensioenwetten door de wijze waarop die belegging moet geschieden, weinig tot de productie medewerken en de particuliere kapitaalvorming juist beletten. Maar, zoo laat hij er op volgen, ik let er te weinig op, dat die beleggingen, welke in improductieve staatsleeningen geschieden, „toch aan het publiek de gelegenheid geven om bij hen beschikbaar komende bedragen dan wel productief te beleggen.”

Hier hapert niet alleen iets aan de redeneering, maar blijkt deze statisticus voorts wat heel erg „welfremd” te zijn. Over de sociale waarde der bedoelde wetten, die ik allerminst zal bestrijden, gaat het hier niet. Wij hebben het hier alleen over de kwestie der kapitaalvorming. Gesteld eens die gedwongen beleggingen bestonden niet, dan zouden de particulieren, die deze hebben te doen toch evenveel aan die improductieve leeningen kunnen deelnemen en geen cent minder overhouden voor productieve beleggingen. Dit wat betreft hetgeen er hapert aan zijn redeneering. De heer Van Zanten heeft Bartjes wat veel vergeten.

En nu nog een woord over zijn „Welfremdheit.” Een belegging in staatsfondsen door een openbaar instituut is, voor zoover geen productieve werken tegenover de leeningen staan, voor de voortbrenging

geheel verloren. Bij eenzelfde belegging door particulieren is dit niet geheel het geval. Deze toch krijgen daartegenover obligaties, die zij bij tijdelijke kasbehoeften kunnen verkoopen of verpanden. Elke man van zaken zal den heer Van Zanten kunnen inlichten welk een beteekenis dit heeft en dat de beschikking over effecten, die men in onderpand geven kan, zelfs voor een bloeiende onderneming op bepaalde tijden van de grootste waarde zijn kan.

Ten slotte het indirecte verwijt aan het bestuur van de Vereeniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek. Het had, aldus de heer Van Zanten, eigenlijk alleen moeten vragen, of ons belastingstelsel met het oog op het *sparen* wijziging behoeft. Natuurlijk had het dit kunnen doen, maar dan zou zijn vraag weinig zin hebben gehad. Het komt bij de vraag, waarom het gaat, stellig in de eerste plaats op het sparen aan, maar daarop toch niet alleen. Dat zal den heer Van Zanten bij nader inzien ook wel duidelijk zijn. Gesteld het Rijk bleef ook in de toekomst leenen voor improductieve doeleinden gelijk in den oorlogstijd geschiedde en toen, althans grootendeels, onvermijdelijk was, en gesteld voorts dat het Nederlandsche volk in staat was door zijn particuliere besparingen die staatsbehoefte aan geleend geld bij te houden, dan ging — dat zal ook mijn bestrijder wel toegeven — ons land zeker, maar niet langzaam naar den kelder.

Hieruit blijkt, dat het bestuur der Vereeniging gelijk had met het stellen van zijn vraag gelijk het dit deed en dat de critiek daarop door den inzender blijk geeft van een onvoldoend besef van de kwestie waarom het gaat.

TREUB.

NOGMAALS: OORZAAK EN MIDDELEN TOT HERSTEL DER DEPRESSIE.

De Heer Mees heeft blijkbaar zijn antwoord op mijn artikeltje in No. 463 van „Economisch-Statistische Berichten” in een ietwat stekelige depressiestemming geschreven. Het gebruik van het woord „partijgenoot” in mijn artikel geeft hem aanleiding om het vermoeden uit te spreken, dat ik om partijoverwegingen schrijf, terwijl dan natuurlijk bij den Heer Mees het streven naar objectieve waarheid zou te vinden zijn. De Heer Mees stoot zich ook aan mijn uitlatingen over het huidige „System der erworbenen Rechte”, en over „de weerbarstige mentaliteit van hen, die in dit depressie-tijdperk hoge loonen en hoge belastingen hebben te betalen.” Hij meent, dat deze uitlating speciaal hem betreft en geeft te kennen, dat ik in onwetenschappelijke en persoonlijke beschouwingen ben vervallen.

De Redactie van „Economisch-Statistische Berichten” heeft de loffelijke en van ruim inzicht getuigende gewoonte, ook tegenwoordigers van een andere richting, dan zij in de sociale economie de juiste acht, tot medewerking uit te noodigen. Dit geeft verplichtingen, die met zich brengen, dat ik de bovengenoemde verwijten van den Heer Mees niet kan laten passeeren. Daarom zij den Heer Mees hier geantwoord, dat wanneer ik iemand, die nu eenmaal geen gewone mijnheer voor mij is, mijn partijgenoot noem, ook als ik in een niet-sociaal-democratisch gezelschap gastvrijheid geniet en hier tegenover deftiger allures mijzelf wensch te blijven, hieruit niet de conclusie hebeeft te worden getrokken, dat ik mij aan onwetenschappelijk, propagandistisch werk te buiten ga.

De Heer Mees aanvaardt de liberale sociale economie. Ik de Marxistische sociologie. Bij het tot stand komen van mijn overtuiging zullen karakter- en temperamentsfactoren naast intellectuele overwegingen zonder twijfel hebben meegewerkt. Maar ik ontzeg den Heer Mees het recht te beweren, dat dit bij hem niet het geval is geweest en dat hij, omdat hij nu eenmaal tot de richting behoort, die zich niet tegen de huidige maatschappelijke orde behoeft te verzetten,

tegenover mij de rustig oordeelende, objectieve theoreticus zou zijn. Als de Heer Mees zich de moeite wil geven even na te gaan, hoe ik met mijn theoretische werk herhaaldelijk tegenover de partijleiding en het Marxisme ben komen te staan, en mij altijd buiten de politiek in engeren zin gehouden heb, zal hij zonder twijfel het onredelijke van zijn oordeel inzien.

Dit geldt ook voor zijn beschouwingen over wat ik tegen het kapitalisme heb te berde gebracht. Dit is geen uitvloeisel van een vooropgezet politiek streven, maar van een wetenschappelijke overtuiging, waarvan de Heer Mees de juistheid kan betwisten, maar waarvan hij zich niet kan afmaken door haar als politiek te disqualificeeren. Wanneer ik schrijf, dat ik de weerbarstige mentaliteit kan begrijpen van hen, die in een depressie-tijdperk hoge arbeidsloonen en belastingen hebben te betalen, dan is dat geen politieke uitval, maar niets anders dan de erkenning, dat ik zelf in de maatschappelijke positie van die personen met hun maatschappelijke opvattingen, ook geërgerd zou zijn. En het is allerminst een uitval tegen den Heer Mees *persoonlijk*, zooals hij schijnt te meenen. Is het nu werkelijk nog noodig te verklaren, dat ik daarbij niet aan het inkomen en de belastingzorgen van den Heer Mees gedacht heb? Wanneer hij zich eens even wil overtuigen, welk een goede verstandhouding en persoonlijke waardeering er, niet tegenstaande fellen strijd, bestaat tusschen mijn wetenschappelijke tegenstanders en mij, zal hij zonder twijfel begrijpen, hoezeer hij zich vergist heeft met mij een persoonlijke aanval van zulk allooi toe te schrijven.

Laat mij nog even op het wetenschappelijk meeningsverschil terugkomen.

De Heer Mees schreef, naar aanleiding van het debat in de Ver. v. d. St. een artikel, waarin hij met enkele argumenten meende te kunnen volstaan om mijn betoog, dat er vermoedelijk een teveel aan kapitaal in den door mij aangeduiden zin is, te kunnen ontzenuwen. Hij herhaalt nu de elementaire opmerking, dat het bestaan van kapitaalrente de onjuistheid van mijn opvatting reeds aantoonde. Ik moet hiertegenover weer de opmerking maken, dat de Heer Mees hiermede niets tegen mij bewijst. Ik heb nooit gezegd, dat er zooveel kapitaal is, dat de kapitaaldienst een niet-economisch goed is geworden. Ik heb integendeel de opvatting verdedigd, dat er meer ondernemingen en meer kapitaalgoederen zijn dan, gegeven de gemaakte kosten voor installatie, grondstoffen enz. en gegeven de koopkrachtige markt-vraag, rendabel gemaakt kunnen worden. Deze toestand gaat in den beginne altijd gepaard met een hoogen kapitaalrentestand, gevolg o.a. van de vraag naar vlottend kapitaal voor de door overkapitalistische noodlijdende bedrijven. Het ware, dunkt mij, sterker geweest, mijn betoog aan te vallen, in plaats van een elementaire waarheid te herhalen, die iedereen na eenige weken van soc. econ. studie weet en die heusch ook mij niet onbekend is gebleven.

De Heer Mees wil geen uiteenzetting van de oorzaak van de huidige economische crisis geven. Het is, volgens hem, voor het aan de orde zijnde vraagstuk niet noodig hierop in te gaan. Wat bedoelt de Heer Mees met het aan de orde zijnde vraagstuk? De Heer Treub heeft getracht met cijfers aan te toonen, dat er onvoldoende kapitaalvorming is en heeft accijnzen op levensbenodigdheden voorgesteld om de personen met hoge inkomens van belastingdruk te kunnen ontheffen en hen zoo tot meerdere kapitaalvorming te brengen. Is dan ten deze de vraag niet van fundamenteel belang, of we ons al dan niet in een *door kapitaalarmoede* ontstane crisis bevinden?

De Heer Mees maakt geen gewag van accijnzen op levensbenodigdheden, maar geeft een ander middel aan om uit de crisis te komen, nl. verlaging van de productiekosten door vermindering van de arbeidsloonen. Dit is het vraagstuk, dat de Heer Mees in

tegenstelling tot Prof. Treub aan de orde heeft gesteld.

En nu meen ik, dat ook voor dit vraagstuk inzicht in het wezen van de huidige crisis noodzakelijk is. Het behoeft wel geen betoog, dat, wanneer men voorstelt de arbeidsloonen te verlagen, omdat in een crisistijdperk tal van bedrijven kwijnen en hun productiekosten niet kunnen goedmaken, zich niet alleen de ook door den Heer Mees opgeworpen vraag voordoet, of door techniekverbetering verlagings van productiekosten kan worden bereikt, maar ook de vraag moet beantwoord worden, door welke oorzaak of oorzaken de crisis is ontstaan. Is deze een crisis van het periodieke afzetteype, dan is het herstel van het economische leven allereerst afhankelijk van de vernietiging van het teveel aan bedrijven en kapitaalgoederen, van combinatie van ondernemingen met uitschakeling van de minder efficiënte bedrijven, en van waarde-reductie van het in de ondernemingen belegde vaste kapitaal. Dan volgt voornamelijk hierdoor de normale conjunctuur en zal men niet in de eerste plaats van de arbeidersklasse behoeven te vergen, dat zij haar levensstandaard aanpast aan de ongunstigste periode van den conjunctuurcyclus. Te minder, omdat zij hierdoor aan een ontijdige opleving van de productie haar medewerking zou verleen. Ontijdig in dien zin, dat, nog vóór het bovengeschetste zelfherstel van het economische leven tot stand is gekomen, de arbeidersklasse zou berusten in een verlagings van hare koopkracht per persoon, welke verlagings in het komende tijdperk van betere conjunctuur moeilijk en slechts met allerlei economische storingen zou kunnen worden teniet gedaan of door beperking van de afzetmogelijkheid de ontwikkeling der productie weer zou tegenhouden¹⁾.

Voor den Heer Mees schijnt het genoeg de door niemand bestreden stelling te poneeren, dat de bedrijven hun productiekosten moeten kunnen goedmaken. Het middel: verlagings van de arbeidsloonen is dan makkelijk gevonden, als men de vraag maar onbeantwoord laat, hoe die wanverhouding tusschen de productiekosten en den te maken prijs van het finaal-goed is ontstaan: door te hooge arbeidsloonen of krachtens de noodwendige en periodieke conjunctuurwisselingen van de huidige productiewijze.

Ik moet ten slotte nog de opmerking maken, dat hetgeen de Heer Mees schrijft over de socialistische productiewijze volkomen onjuist is. Volgens hem zou bij een dergelijke productiewijze de levensvatbaarheid van het bedrijf niet beoordeeld kunnen worden. Het socialisme is echter, naar Marxistische opvatting, slechts een voortzetting (met gemeenschapsbezit en beheer van grond en productiemiddelen) van de thans reeds vermaatschappelijkte privaatkapitalistische productie. De loonbetaling van den arbeid en het geldverkeer worden gehandhaafd. De producenten ontvangen dus een bepaalde koopkracht, die zij als consumenten kunnen besteden naar hun goeddunken. De richting en de omvang van de productie worden dus in een socialistische maatschappij, evenals thans, mede door de consumenten bepaald. De mogelijkheid van het socialisme, zoo kan men de Marxistische opvattingen kenschetsen, wordt gedemonstreerd aan het huidige kapitalistische grootbedrijf met zijn tendenz tot scheiding van kapitaal-eigendom en leiding, met zijn beambtenhierarchie, met zijn kapitaalvorming door reserveering, enz.

R. KUYPER.

¹⁾ De vraag, of verlagings van de arbeidsloonen noodig is t.o.v. de buitenlandse concurrentie laat ik buiten beschouwing.

R. K.

Tot ons leedwezen ontbreekt ons in dit nummer de ruimte voor het afdrukken van de verdere beschouwingen van den heer W. J. Vermeer over de gewijzigde tariefwet. — Red.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

BRITSCHE HANDELSPOLITIEK.

I.

De Heer J. I. Craig, M. A., F. R. S. E., F. R. Econ. Soc., etc., te Londen, schrijft ons:

In 1850 was de strijd om de economische politiek van Groot-Brittannië ten gunste van den vrijhandel beslist. Het concrete effect der overwinning was de vermindering van het aantal in het tarief genoemde artikelen, dat in 1842 1200 bedroeg, tot 466 in 1853 en 60 in 1860, terwijl in 1880 nog slechts een invoerrecht werd geheven van 10 groepen van goederen die niet in het tarief vermeld bleven als gevolg van eenige verzwakking van het beginsel van den vrijen, internationalen handel, doch ten deele uit overwegingen van hetgeen sociaal juist werd geacht, aangezien eenige beperking van hun consumptie geen maatschappelijk nadeel is en anderdeels — en wel in hoofdzaak — uit fiscale motieven. Boven alles wordt de afwezigheid van iedere protectionistische overweging voldoende bewezen door het feit, dat, waar de belaste goederen hier te lande kunnen worden geproduceerd — zooals alcoholica en bier — het invoerrecht altijd vergezeld ging van een aequivalenten accijns.

De noodzaak, een deel der staatsinkomsten uit indirecte belastingen te vinden, werd betreurd, toen men algemeen was gaan erkennen, dat zoodanige lasten het zwaarst op de armere klassen drukken. Derhalve werd een fiscale politiek, die iedere wijziging, hetzij verhooging of verlagings, van deze indirecte belastingen vergezeld deed gaan van een dergelijke en gelijkwaardige wijziging van de directe, de heerschende en kon zij beschouwd worden als het gemeenschappelijk eigendom van beide groote partijen. In het algemeen gesproken was de liberale partij echter voor inkomstenvermeerdering uit directe belastingen en de conservatieve uit indirecte. Vermeld dient echter te worden, dat alle meeningsschakeringen in beide partijen beweerden te zijn voor „free trade all round“.

Omtrent 1880 begon men te murmureeren tegen de politiek van onbeperkten vrijhandel. Hiervoor waren verschillende redenen. In de eerste plaats was de profetie van Cobden, dat binnen vijf jaar de geheele wereld ons voorbeeld zou volgen, niet in vervulling gegaan. Integendeel sloeg in de jaren '70 een golf van steeds toenemend protectionisme over Europa. Dit leidde tot de tweede reden, een vanzelf sprekende geraaktheid over zulk een politiek van uitsluiting. Ten derde deed in het begin der jaren '80 een depressie naar geneesmiddelen zoeken, waaronder ook de protectie voorkwam, zooals dit gewoonlijk het geval is in dergelijke omstandigheden.

De reactie tegen den vrijhandel nam den vorm aan van een pleidooi, of voor „Fair Trade“, gericht op het gelijkmaken van de binnen- en buitenlandse productievooraarden, voor zoover het *kunstmatige* factoren aangaat, door het leggen van compenserende rechten op door premiën gestimuleerde invoeren, of door het geven van daarmede gelijkwaardige premiën aan dergelijke producten hier te lande; of, anderzijds, voor „Reciprociteit“, krachtens welk beginsel buitenlandse goederen hier te lande vrij zouden zijn toe te laten in die mate, waarin zulks met de onze in het buitenland geschiedde. Lord Salisbury had zich voor „Fair Trade“ verklaard en benoemde, toen hij in 1885 premier werd, een staatscommissie om een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van de depressie en de werkloosheid. Een minderheid dezer commissie verklaarde zich onomwonden voor „Fair Trade“, doch toen de omstandigheden rijp schenen voor de officieele aanvaarding van „Fair Trade“ door de conservatieven, moest deze politiek worden opgeborgen als gevolg van de fusie met hen van de belangrijke groep liberalen, die in ieder politiek opzicht met hen van meening verschilden, behalve inzake de Iersche kwestie. De her-

leving van de bedrijvigheid op het eind der jaren '80 was eveneens beslissend, doordat zij de agitatie door het wegnemen van een harer oorzaken deed bedaren.

In deze periode valt de oorsprong van een andere oorzaak, die voortdurend haar invloed ten gunste van protectie heeft uitgeoefend. De toenemende betekenis der koloniën leidde in 1887 tot bijeenroeping van de eerste „Colonial Conference”, waar de zelfbesturende koloniën voor de eerste maal officieel het vraagstuk der Rijksvoorkeur ter sprake brachten. Het voorstel werd door de Britsche Regeering toentertijd niet gesteund en gedurende 30 jaar waren deze periodieke bijeenkomsten, die in 1907 bekend werden als de „Imperial Conference”, getuige van een telkens door de koloniën naar voren brengen van voorstellen inzake preferentiële behandeling en van een even geregeld afwijkende opvatting van het Moederland, dat geen politiek wilde gaan volgen, die van den weg van den vrijhandel afvoerde. Toch is het voortdurend vasthouden van de koloniën aan een protectionistische politiek, samengaande met voorkeur ten gunste van Groot-Britannië, niet zonder invloed geweest op de openbare meening hier te lande, een invloed, die geweldig is versterkt door de belangrijke en patriottische rol, welke de Dominions, hetgeen de zelfbesturende koloniën thans zijn geworden, in den Boerenoorlog en den Grooten Oorlog hebben gespeeld.

In de jaren '90 droegen nog twee oorzaken bij tot het versterken van de krachtige oppositie tegen den vrijhandel. Een dezer was fiscaal, terwijl de andere aan protectionistische beweegredenen ontsprong. De aanvang van dit decennium zag nl. het begin van den internationalen bewapeningswedstrijd, een evenwicht verstorende beweging, die vroeger of later tot een krach moest leiden. Getuige was deze periode ook van een toeneming van den handelswedijver. De Britsche industrie en handel, die zoo lang in de wereld de leiding hadden gehad, vonden hun suprematie bedreigd, in het bijzonder door de Vereenigde Staten en Duitschland, twee protectionistische landen. Op zichzelf was dit reeds voldoende de beweging ten gunste van protectie te versterken. En om de zaken nog erger te maken waren sommige, door onze concurrenten gevolgde methoden, b.v. dumping, een ergelijke beleediging van de Britsche opvatting van „fair-play” een feit; dat in samenhang met geraaktheid over de beschermende politiek van het buitenland en zekere teleurstelling bij hen, die niet goed konden zien „anyone but ourselves selling anything to anybody”, den wensch naar vergelding deed opkomen.

Onder den druk van den bewapeningswedstrijd was het voor de Schatkist moeilijk, de einden aan elkaar te knopen. Deze gelegenheid werd niet gemist om met nadruk te betoogen, dat het geld het best gevonden kon worden door het verbreeden van den belastinggrondslag, een der talrijke euphemismen, welke vroeger of later zijn gebruikt om protectie te vermommen.

De „ondraaglijke lasten” van den Boerenoorlog legden nog meer verantwoordelijkheid op de schouders van den Kanselier van de Schatkist, die daarenboven nog voor de noodzaak werd gesteld, sociale hervormingsmaatregelen te financieren, die in de tien jaren, direct aan den grooten oorlog voorafgaande, om aandacht vroegen. Desniettenstaande deed een toenemende bedrijvigheid de inkomsten, zoowel uit directe als uit indirecte belastingen, zoo toenemen dat de opeenvolgende Kanseliers in staat waren hun begrooting in evenwicht te houden — in normale omstandigheden zonder den heffingsvoet van belastingen of invoerrechten te verhoogen en in abnormale omstandigheden door te leenen of deze tarieven te verhoogen, doch zonder eenige uitbreiding van het aantal artikelen, dat in het tarief voorkwam, met slechts twee uitzonderingen.

In 1901 dwong de noodzaak, extra-inkomsten te

vinden, Sir Michael Hicks-Beach ertoe, het belastingveld te verruimen, zoowel als den druk te doen toenemen. Desondanks weigerde hij het vrijhandelsbeginsel te verzaken door ingevoerde fabrikaten te belastingen. Hij wenschte een zeer veel opbrengende belasting op het een of ander algemeen consumptie-artikel en vond wat hij wenschte in suiker. In de protectionistische dagen van weleer hadden suiker en melassen te zamen een derde meer opgebracht dan eenig ander artikel, doch sinds 1874 waren zij vrij van invoerrechten geweest. Hij legde er derhalve een recht op van 4 s. 2 d. per hundredweight.

In het volgend jaar legde hij een invoerrecht op graan, bloem en meel, doch recht tegen de heftige oppositie der Liberalen in, die de nieuwe belasting beschouwden als de eerste stap op den weg naar het protectionisme en opgelegd met het oog op de mogelijkheid van Rijksvoorkeur. Sir Michael wees krachtig ieder ander dan een fiscaal motief af, doch toen het sluiten van den vrede in Juni van hetzelfde jaar hem in staat stelde, een herziene begrooting in te dienen, weigerde hij het hatelijke graanrecht te laten vervallen. Zijn opvolger, Mr. Ritchie, gaf in 1903 de waarheid toe van de liberale bezwaren tegen dit recht, dat hij introk, hoewel hij zelf een uitgesproken aanhanger van „Tariff Reform” was. Dit geschiedde ondanks de aanbevelingen van de koloniale premiers en den krachten en welsprekenden steun van Mr. Joseph Chamberlain en van een aanzienlijke groep, zelfs in het Kabinet, die het recht wilden behouden als grondslag voor Rijksvoorkeur.

De maatregel leidde tot een Kabinetscrisis, doch de daaruit voortvloeiende oplossing werd niet gevolgd door stappen in de richting van „Tariff Reform”, hoewel het Kabinet Balfour zich — althans theoretisch — voor deze politiek verklaarde.

Van 1846 tot 1914 bleef het Vereenigd Koninkrijk derhalve z66 trouw aan het vrijhandelsstelsel, dat zelfs niet het voortdurende aandringen zijner Koloniën, versterkt door de moeilijkheden der van tijd tot tijd optredende depressies, den bewapeningswedstrijd, de noodzaak van sociale hervormingen en de eischen van een kostbaren oorlog in staat waren, deze trouw te breken. Noch ook schijnt er eenige onmiddellijke waarschijnlijkheid van een radicale wijziging der politiek, gezien de verpletterende nederlaag, die de conservatieve Regeering in 1923 leed, toen zij zich tot de kiezers wendde inzake de handelspolitiek. De benoeming van Mr. Winston Churchill, een uitgesproken vrijhandelaar, tot Kanselier van de Schatkist in het tweede Kabinet Baldwin, doet op het oogenblik met grond verwachten, dat het niet in de bedoeling ligt, van de traditioneele politiek te gaan afwijken.

Tot zoover wat de algemeene oorzaken aangaat, die de tariefwetgeving gedurende de laatste veertig jaren hebben beheerscht; blijft thans na te gaan eenige der gevolgen te bezien, waartoe deze oorzaken aanleiding hebben gegeven.

J. I. CRAIG.

(Slot volgt).

DE DUITSCHE STAATSFINANCIEN VAN 1 APRIL—31 OCTOBER 1924.

Dr. C. Krämer te Hamburg schrijft ons:

Nadat een groot crediet van de Rentenbank over de eerste moeilijkheden van den overgangstijd heen had geholpen, is het sinds Januari van dit jaar gelukt, het evenwicht tusschen ontvangsten en uitgaven te herstellen, ja zijn in de laatste maanden niet onbelangrijke overschotten opgetreden. In het bijzonder leverden de directe belastingen een onverwacht gunstig resultaat op.

De belastingwetgeving is in de te behandelen periode niet wezenlijk veranderd; in hoofdzaak werden eenige tarieven verlaagd, zoo dat van de omzetbelasting van 2½ op 2 pCt.

Op de begrooting waren de gewone ontvangsten voor de ons hier bezig houdende zeven maanden op

3058,8 millioen Mark geraamd; hiervan kwamen 2415,7 millioen voor rekening van de „Besitz- und Verkehrssteuern” en 641,5 millioen Mark van invoerrechten en verbruiksbelastingen. (Deze indeeling komt — terloops gezegd — niet overeen met de gebruikelijke directe en indirecte belastingen.) Volgens de maandelijksche publicaties is in de zeven maanden een bedrag van 3985,9 millioen Mark ontvangen, dus rond 30 pCt. meer dan de raming. De „Besitz- und Verkehrssteuern” overtroffen met 3205,5 millioen Mark de raming met rond 30 pCt.; bij de invoerrechten en verbruiksbelastingen is deze meeropbrengst geringer (ca. 20 pCt.), doch intusschen ook nog aanzienlijk.

Onder de „Besitz- und Verkehrssteuern” zijn de inkomstenbelasting, met inbegrip van de „Körperschaftsteuer” en de omzetbelasting van overwegende betekenis. De eerste twee, die men wegens den verwanten vorm, dien zij althans door de tweede „Steuernotverordnung” hebben verkregen, als een eenheid kan aanzien, leveren met in totaal 1388,6 millioen Mark ongeveer een derde van de gezamenlijke ontvangsten op. Zij geven bij de raming (868 millioen) vergeleken een meeropbrengst van rond 60 pCt. Deze totaalopbrengst van 1388,6 millioen Mark is samengesteld uit 707,3 millioen Mark aftrek van de arbeidsloonen en lagere salarissen (heffingspercentage 10 pCt.), 7,3 millioen aftrek van kapitaalopbrengst, 171,3 millioen Mark „Körperschaftsteuer”, terwijl de rest, 502,6 millioen Mark, is opgebracht door de overige aangeslagenen in de inkomstenbelasting (zij, die een salaris genieten van meer dan 2000 Mark per kwartaal, ondernemers in landbouw, industrie en handel en zij, die tot de vrije beroepen behooren). De loon-aftrek werpt van maand tot maand een stijgende opbrengst af (79,5 millioen in April, 96,1 millioen in Juni, 114,8 millioen in October); hetzelfde valt in kleineren omvang bij het wisselrecht waar te nemen (resp. 4,7 millioen, 5,0 millioen en 6,2 millioen). Uit dit feit valt derhalve tot een langzaam aansterken der Deutsche volkshuishouding te concluderen; de opbrengsten der beide belastingen kunnen derhalve als graadmeter der conjunctuur dienen, aangezien de belastingen door het koopen van belastingzegels direct bij uitbetaling van het loon (resp. het trekken van den wissel) worden voldaan. De overige belastingen vertoonen bij periodieke schommelingen geen onduidelijke ontwikkeling.

De tweede groote post onder de inkomsten, de omzetbelasting, die tezamen met de eerste groep meer dan $\frac{2}{3}$ der ontvangsten uitmaakt, levert 1122,8 millioen Mark tegen een raming van 840 millioen op. En nu is het karakteristiek, dat deze meeropbrengst op rekening van de algemeene omzetbelasting komt (1060,4 millioen tegen 735 millioen), terwijl de zgn. verhoogde omzetbelasting (luxebelasting) aanzienlijk bij de raming ten achter blijft (62 tegen 105 millioen). Aanzienlijk meer dan geraamd brengt verder de belasting op het personen- en vrachtverkeer op (198 tegen 134,2 millioen), evenals de belasting op motorrijtuigen (36,1 tegen 29,2 millioen), de belasting op wedrennen, weddenschappen en loterijen (32,1 tegen 26,25 millioen) en de obligatiebelasting (28 tegen 21 millioen). De vermogensbelasting levert wegens — of ondanks — haar overdreven hoge tarieven met 200,2 millioen Mark bijna het geraamde bedrag op, evenals de wisselbelasting (36 millioen), de verzekeringsbelasting (17,6 millioen), en de beursbelasting (2,8 millioen). Aanzienlijk beneden de raming blijven de

¹⁾[Als „Besitz- und Verkehrssteuern” noemt „W. u. S.” de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting (incl. Besitzsteuer, Reichsnotopfer en vermogensaanwasbelasting), omzet- en „Kapitalverkehrs”belastingen (incl. Beursbelasting), de verkeersbelasting en enkele andere, die echter samen nog geen 5 pCt. van het totaal opleveren. Daarnaast komen enkele heffingen in eens, wier opbrengst niet meer van betekenis is. De verbruiksbelastingen zijn die op tabak, bier, brandewijn, suiker, wijn, en enkele andere, wier opbrengst blijft beneden 2 pCt. van het totaal. — Red.]

„Kapitalverkehrssteuern” (96,2 millioen tegen 115,5 millioen) en vooral de belangrijkste onder hen, nl. de belasting op de beursomzetten (70,7 tegen 87,5 millioen). Een droevig resultaat ten slotte vertoont de successiebelasting (11,3 tegen 17,5 millioen), waarvan de raming van 30 millioen voor het geheele jaar toch niet te hoog scheen te zijn gesteld en de belasting op den aankoop van grond (14,3 tegen 87,5 millioen). Het valt moeilijk te zeggen of men aan de geringe omzetten, resp. erfenissen, aan de hoge belastingtarieven of aan een gebrekkige controle in hoofdzaak de schuld moet geven.

Wat de invoerrechten en de verbruiksbelastingen aangaat overtreft de opbrengst bij de meeste posten: invoerrechten (163,8), tabak (272,8), bier (119,0), en wijnen (46,2) enz., verre de raming; een uitzondering maken slechts de suikeraccijns (107,7 tegen 134,8 millioen) en zeer in het bijzonder de ontvangsten uit het brandewijnmonopolie (51,2 tegen 81,7). Van de totale ontvangsten uit deze rubriek (774,3 millioen) is 714,5 millioen als zekerheidsstelling voor de herstelverplichtingen verpand.

In totaal beloopt derhalve de belastingontvangsten van het Rijk 3986 millioen Mark. Volgens de maandelijksche publicaties inzake de Pruisische financiën beliepen voor het halfjaar van 1 April tot 30 September jl. de eigen ontvangsten aan belastingen (belasting op het vermogen in grond en op de huishuur) — onder aftrek van het aandeel in de rijksbelastingen en de ontvangsten uit de bedrijven — 185 millioen Mark. Raamt men de opbrengst aan eigen belastingen der overige landen zeer voorzichtig op ongeveer 200 millioen, dan is door de landen alleen gedurende zes maanden 385 millioen Mark (voor zeven maanden rond 450 millioen), door Rijk en landen tezamen gedurende laatstgenoemde periode 4450 millioen Mark aan belasting geheven; dit betekent voor een vol jaar ongeveer 127 Mark per hoofd der bevolking, waarbij de eigen ontvangsten der gemeenten wegens het ontbreken van gegevens buiten beschouwing blijven. Gerloff heeft voor 1913 berekend, dat de belastingdruk, door Rijk en bondsstaten (de huidige „Landen”) tezamen uitgeoefend, 71,12 Mark per hoofd der bevolking bedroeg. Bij de ontvangsten uit belastingen (de tiendaagsche publicaties geven het iets lagere cijfer van 3913 millioen Mark) komen nog de ontvangsten der administratie (retributies etc.) ter hoogte van 310,3 millioen Mark, zoodat de totaal-ontvangsten van het Rijk 4223 millioen Mark beloopt.

Hiertegenover staan 4052,5 millioen Mark uitgaven. Dit bedrag valt uiteen in het aandeel in de rijksbelastingen van landen en gemeenten, de uitgaven van de algemeene Rijksadministratie, met inbegrip van de uitgaven in binnenlandsch geld ter uitvoering van het Vredesverdrag, de op herstelrekening tegoed geschreven prestaties en de bedragen, die voor den wederinkoop van „Goldanleihe” werden aangewend. Overeenkomstig de goede opbrengst der belastingen kon het aandeel der landen en gemeenten, die een bepaald percentage van de opbrengst der rijksbelastingen krijgen, tot 1440,8 millioen Mark verhoogd worden bij een raming van 1050 millioen. (De Pruisische financiën leverden een halfjaarlijksch overschot van rond 30 millioen Mark op). Voor de algemeene rijksadministratie worden uitgaven ter hoogte van 2104 millioen Mark vermeld. Het is moeilijk iets over de betrekkelijke hoogte van dezen post te zeggen; hij komt ongeveer overeen met de raming van de gewone begroting voor de algemeene rijksadministratie. Hiernaar te rekenen zou het Rijk dus betrekkelijk spaarzaam hebben huisgehouden. Ter uitvoering van het Vredesverdrag was 230,9 millioen Mark nodig. Reeds sedert het begin van 1924 zijn de vaak aanzienlijke overschotten en vaak nog meer dan deze aangewend voor den wederinkoop van de 6 pCt. „Goldanleihe”. Van 1 Januari tot 31 Maart

word de schuld met 339,5 millioen Mark verminderd, van 1 April tot einde October nog eens met 500 millioen. *Uit de overschotten* werd in de laatste zeven maanden tot dit doel 230,9 millioen Mark aangewend.

Het resultaat is, dat de ontvangsten de uitgaven overtreffen met 170,6 millioen, welke als zuiver overschot kunnen worden geboekt, d.w.z. dat tegenover hen geen gelijktijdige vermeerdering van de staats-schuld staat. Veeleer is deze sedert April met ongeveer 200 millioen Mark gedaald, gelijk de volgende tabel ¹⁾ aangeeft (in millioenen goudmark).

	1923		1924	
	31 Dec.	31 Mrt.	31 Aug.	30 Sept.
I. Schatkistbiljetten.				
Papiermark	2,2	—	—	—
6 % Goldanleihe, aflosbaar 1935....	500,0	281,9	41,0	30,0
dito, aflosbaar 1952..	371,5	250,1	4,0	2,0
K.-schatkistbiljetten	39,0	31,4	3,0	2,6
E.-schatkistbiljetten	—	—	277,0	306,9
Reichmarkschatkistbiljetten	—	147,8	80,8	76,1
II. Bankschulden.				
Rentenbank (renteloos)	200,0	200,0	196,5	196,5
Rentenbank (rentedragend)....	1000,0	900,0	1000,0	1003,5
Reichsbank	235,0	235,0	235,0	235,0
III. Diversen.				
Verdere betalingsverplichtingen in papiermark	27,3	27,4	27,4	18,6
Zekerheidsstellingen in papiermark ..	464,7	460,3	455,7	461,0
Melioratiecrediet der Rentenbank ..	—	—	6,0	6,0
In totaal	2839,7	2533,9	2326,4	2338,2

De variabele post der schatkistbiljetten in Reichs-mark werd per 31 October jl. met 70 millioen opgevoerd. Welken druk zij kunnen dragen zullen de Staatsfinanciën eerst in de volgende jaren kunnen toonen, wanneer aan den enen kant de herstelverplichtingen hun volle hoogte bereiken en anderzijds de liquidatie der Rentenmarkschulden begint. ¹⁾

Dr. CARL KRÄMER.

¹⁾ Ontleend aan „Wirtschaft und Statistik“, 2 Oktober-Heft, bidz. 648.

²⁾ [Zie pag. 938 in het No. van 22 October jl. — Red.]

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	September 1924		October 1924	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
	Ontvangen en betaald: in contanten... door overschrijving ¹⁾ ...	34135	f 14.419.712	38952
Particuliere rekeninghoud. Saldo te goed part. rek. ult ^o .	116168	„ 68.658.378	137654	„ 81.840.451
Deposito's voor een jaar vast.	22934 ²⁾	„ 35.613.112	23157 ²⁾	„ 36.953.281
	—	„ 20.333.815	—	„ 17.876.321
	2334	„ 6.810.100	2360 ²⁾	„ 6.145.500

¹⁾ Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde f 4.089.721,84 in September 1924 en f 15.125.224,80 in October 1924. ²⁾ Aantal.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	September 1924		September 1923	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
	Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	61.881	f 2.277.165.000	57.117
Ter voldoening van Rijksbelast.	9.736	„ 12.093.000	3.866	„ 12.810.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 5 24 Jan. '24	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Bk. { Vrsch. in R.C. 6 24 Jan. '24	Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
Javassche Bank ... 4 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 6 26 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 10 29 Dec. '23	slowakijë. — 6 27 Mei '24
Bank v. Frankrijk 6 17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk. 13 6 Nov. '24
Belgische Nat. Bnk. 6 14 Feb. '24	N. Bk. v. Hong. 12 18 Sept. '24
Fed. Res. Bank N.Y. 3 8 Aug. '24	Bank v. Italië. 5 11 Juli '22
Bank van Spanje — 5 33 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
29 Nov. '24	4 3/4 ²⁾	4 1/8	3 11/16	—	—	4-4 1/8
24-29 N. '24	4 3/4	4 1/8-3/4	3 11/8-3/4	—	—	2-4 1/4
17-22 „ '24	4 3/4-7/8	4 1/4-4 3/4	3 11/4-3/4	—	—	2 1/2-2 3/4
10-15 „ '24	4 3/4-7/8	3 3/4-4 1/4	3 11/8-3/4	—	—	2-2 3/4
26 N.-1 D. '23	3 7/8-4	4	3 5/10-3/8	—	—	4 1/2-1/4
27 N.-2 D. '22	3 3/4-4	3 3/4-4 1/4	2 1/2-1/8	—	—	4-6
20-24 Jli '14	3 1/8-3/10	2 1/2-3 1/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/4	2 3/4	1 3/4-2 1/4

¹⁾ Noteering van 28 November. Idem van 27 November.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week vrij levendig. Na de vaste stemming voor Londen in de vorige week, trad nu een scherpe daling in, waardoor de koers weder ongeveer op het laagste punt kwam. Frankens openen eveneens flauw maar Donderdag trad een betere stemming in, voornamelijk door steun uit Parijs zelf, die de koersen snel deed stijgen. Dollars waren weder aangeboden. De daling bleef echter zeer beperkt en aan het eind der week trad enig herstel in. Markens, Zweedsche kronen en Zwitsersche francs liepen vrijwel evenwijdig. Kopenhagen en Christiania weder sterk aangeboden, echter aan het einde der week iets beter. Spanje onveranderd. Buenos Aires vast. Indië prijshoudend.

29 November 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ¹⁾	Berlijn ¹⁾	Weenen ¹⁾	Parijs ¹⁾	Brussel ²⁾	New York ³⁾
24 Nov. 1924	11.50 1/2	59,27 1/2	0.0035 1/2	13.19	12.08 1/2	2.48 7/8
25 „ 1924	11.49 3/4	59,22 1/2	0.0035 1/4	13.10	12.02 1/2	2.48 1/2
26 „ 1924	11.49 1/2	59,10	0.0035	13.09	11.98	2.48 1/16
27 „ 1924	11.47 1/2	59,00	0.0035	13.16 1/2	12.04 1/2	2.47 1/8
28 „ 1924	11.47 1/4	58,97 1/2	0.0035	13.23	12.08	2.47 9/16
29 „ 1924	11.46 1/4	59,00	0.0035	13.34	—	—
Laagste d.w. ¹⁾	11.45	58,85	0.0034 1/2	13.03	11.93	2.47 3/8
Hoogste „ „ ¹⁾	11.52 1/2	59,35	0.0035 1/2	13.39	12.19	2.49 1/4
22 Nov. 1924	11.52 1/2	59,17 1/2	0.0035 1/8	13.22 1/2	12.09 ²⁾	2.48 1 1/2 ²⁾
15 „ 1924	11.54 1/2	59,35	0.0035 1/2	13.17 1/2	12.07 1/2 ³⁾	2.49 3/8 ³⁾
Muntpariteit	12.10	59.26	50.41	48.—	48.—	2.48

¹⁾ Noteering te Amsterdam. ²⁾ Noteering te Rotterdam. ³⁾ Noteering van 14 November.

Data	Stockholm ¹⁾	Kopenhagen ¹⁾	Christiania ¹⁾	Zwitserland ¹⁾	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
24 Nov. 1924	66.85	43.80	36.85	48.05	34.—	97 3/8-5/8
25 „ 1924	66.80	43.70	36.80	47.97 1/2	33.90	97 3/8-5/8
26 „ 1924	66.80	43.45	36.70	47.90	33.87 1/2	97 3/8-5/8
27 „ 1924	66.65	43.35	36.55	47.85	33.90	97 3/8-5/8
28 „ 1924	66.65	43.50	36.65	47.82 1/2	33.90 1/2	97 3/8-5/8
29 „ 1924	66.65	43.65	36.70	47.87 1/2	33.90	97 3/8-5/8
L'ste d. w. ¹⁾	66.45	43.20	36.55	47.75	33.80	97 3/8
H'ste „ „ ¹⁾	66.90	43.90	36.95	48.07 1/2	34.10	97 3/8
22 Nov. 1924	66.80	43.90	36.90	48.—	33.95	97 3/8-5/8
15 „ 1924	69.90	44.—	37.—	48.05	33.92 1/2	97 1/8-97 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

¹⁾ Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Cable Paris (in cts. p. fr.)	Cable Berlijn (in cts. per Mark)	Cable Amsterdam (in cts. p. gld.)
29 Nov. 1924	4,6262	5,40	23,81	40,39
Laagste d. week	4,6262	5,26	23,81	40,22
Hoogste „ „	4,6337	5,40	23,81	40,41
22 Nov. 1924	4,6387	5,31	23,81	40,24
15 „ 1924	4,6300	5,28	23,81	40,13
Muntpariteit ...	4,8667	19,30	23,81½	40½/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Nov. 1924	22 Nov. 1924	24/29 Nov. '24 Laagste/Hoogste	29 Nov. 1924
Alexandrië	Piast. p. £	9715/32	9715/32	97 3/8	97 1/16
*Bangkok	Sh. p. tical	1/9 1/16	1/10 1/4	1/19 1/8	1/19 1/8
B. Aires 1)	d. p. \$	4413/32	44 9/16	44 25/32	44 15/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 29/32	1/6 1/16	1/5 21/32	1/6 1/32
Constantin.	Piast. p. £	837 3/8	835	830	850
Hongkong	Sh. p. \$	2/4 11/16	2/4 19/32	2/4 3/8	2/5
Lissabon 1)	d. per Mil.	2 3/16	2 5/16	2 1/2	2 9/8
Madrid	Peset. p. £	34.00 1/2	33.91 1/2	33.63	33.95
Mexico	d. per \$	26	26	25	27
Milaan	Liros p. £	106.95	106.72 1/2	106.35	106.95
Montevideo 1)	d. per \$	50 3/4	50 7/8	50 3/8	51 1/4
Montreal	\$ per £	4.63 3/4	4.63 1/2	4.61 1/8	4.63 1/8
Praag	Kr. p. £	155 1/2	154 1/2	152 1/4	154 1/2
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	6 1/16	6	5 7/8	6 1/2
Shanghai	Sh. p. tael	3/3 7/8	3/3 3/8	3/3	3/4 1/8
Singapore	id. p. \$	2/4 1/8	2/4 1/8	2/4 1/16	2/4 3/16
Valparaiso 2)	peso p. £	39.90	39.90	40.10	41.10
Yokohama	Sh. p. yen	1/8	1/7 15/16	1/7 29/32	1/8 3/16

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen N. York		te Londen N. York	
29 Nov. 1924	33 7/16	69	1 Dec. 1923
22 „ 1924	33 1/4	68 3/8	2 Dec. 1922
15 „ 1924	33 1/16	69 3/8	20 Juli 1914

1) Noteering van 1 December 1922.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 1 December 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 68.385.234,54 B.-bk. „ 28.267.814,73 Ag.sch. „ 46.435.720,88	f 143.088.770,15
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef.	f 55.376.930,—
Af: Verkochtaar voor de bk. nog niet afgel. „		„ 55.376.930,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 98.806.432,44 B.-bk. „ 16.498.967,49 Ag.sch. „ 78.873.013,65	f 194.178.413,58
Op Effecten.	f 191.221.494,49	
Op Goederen en Spec.	„ 2.956.919,09	„ 194.178.413,58
Voorschotten a. h. Rijk		„ —
Munt en Muntmateriaal		„ —
Munt, Goud	f 56.241.240,—	
Muntmat., Goud	„ 448.980.373,18	
	f 505.221.613,18	
Munt, Zilver, enz.	„ 12.041.669,82	
Muntmat., Zilver	„ —	„ 517.263.283,—
Effecten		„ —
Bel. v. h. Res. fonds	f 5.654.261,91	
id. van 1/8 v. h. kapit.	„ 3.990.901,18	„ 9.645.163,09
Geb. en Meub. der Bank	„ 5.212.500,—	
Diverse rekeningen	„ 144.506.379,14	„ 144.506.379,14
	f 1.069.271.438,96	
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 5.655.237,53	
Bijzondere reserve	„ 8.235.000,—	
Bankbiljetten in omloop	„ 964.007.285,—	
Bankassigatiën in omloop	„ 1.086.646,90	
Rek.-Cour. f Het Rijk	f 11.042.722,82	
saldo's: Anderen	„ 45.979.161,79	„ 57.021.884,61
Diverse rekeningen	„ 13.265.384,92	„ 13.265.384,92
	f 1.069.271.438,96	
Beschikbaar metaalsaldo	f 312.339.473,20	
Op de basis van 1/8 metaaldekking	„ 107.916.309,90	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	„ 1.561.697.336,—	

NED. BANK 1 Dec. 1924. Voornaamste posten in 000.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
1 Dec. '24	505.222	12.042	964.007	58.109	312.339	50
24 Nov. '24	480.333	12.240	932.717	21.087	301.218	52
17 „ '24	481.445	11.868	951.859	21.011	298.237	51
10 „ '24	481.506	11.621	972.360	22.566	293.639	49
3 „ '24	481.506	10.540	997.499	25.094	287.024	48
27 Oct. '24	489.345	10.855	956.666	24.319	303.485	51
20 „ '24	497.678	10.570	961.329	23.919	310.665	51
3 Dec. '23	581.786	7.701	1.041.869	33.117	373.837	55
4 Dec. '22	581.789	8.663	988.610	28.063	386.422	58
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buiten-land	Diverse reke-ningen 2)
1 Dec. 1924	143.089	6.000	194.178	55.377	144.506
24 Nov. 1924	143.112	6.000	167.817	48.158	129.187
17 „ 1924	146.880	6.000	171.132	50.269	134.040
10 „ 1924	154.730	18.000	180.058	51.612	140.676
3 „ 1924	158.390	23.000	197.229	52.799	146.101
27 Oct. 1924	138.083	3.000	164.588	53.743	144.992
20 „ 1924	150.381	12.000	159.551	45.257	140.941
3 Dec. 1923	175.737	21.000	190.488	38.909	96.236
4 Dec. 1922	200.207	38.000	130.009	75.234	31.138
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 1/8 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	24 November 1924	1 December 1924
Saldo bij Nederl. Bank..	f —	f 12.313.586,17
Saldo bij betaalmeesters..	„ 8.273.122,26	„ 5.478.775,09
Voorschot op ult. Oct. 1924 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	„ 82.439.273,14	„ 82.439.273,14
Voorsch. aan de koloniën	„ 44.332.255,58	„ 10.195.587,01
Voorsch. a. h. buitenland	„ 211.043.398,20	„ 213.016.365,78
Daggeldreningen tegen onderp. v. schatk.papier	„ 4.800.000,—	„ 3.800.000,—
Verplichtingen.		
Voorsch. door de Ned. Bank	f 6.751.472,99	f —
Schatkistbilj. in omloop 1)	„ 204.375.000,—	„ 195.546.000,—
Schatkistprom. in omloop	„ 123.990.000,—	„ 122.190.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 6.000.000,—	„ 6.000.000,—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas).....	„ 23.734.605,—	„ 23.859.907,50
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schat-kist gestort deel v. h. tegoed van den dienst.	„ 19.049.645,90	„ 26.649.149,07

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	22 November 1924	29 November 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 35.572.000,—	f 34.825.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	„ 96.625.000,—	„ 96.625.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ —	„ —
Muntbiljetten in omloop.	„ 41.100.000,—	„ 40.600.000,—
Ten voordeele v. N.-I. ge-boekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds....	„ 6.056.000,—	„ 6.056.000,—
Totaal	f 179.353.000,—	f 178.106.000,—
Tegoed van N.-I. bij De Javasche Bank.....	„ 31.500.000,—	„ 36.100.000,—

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circu-latie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. reke-ningen 1)
25 Oct. 1924..	1.130	1.523	835	1.032	347
18 „ 1924..	1.120	1.537	863	1.040	415
11 „ 1924..	1.120	1.557	934	1.034	369
4 „ 1924..	1.121	1.675	842	1.039	263
27 Sept. 1924..	1.147	1.522	764	1.034	275
27 Oct. 1923..	1.162	1.451	928	1.174	616
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
29 Nov. 1924	189.250		276.500	113.500	111.250
22 „ 1924	214.500		277.500	110.000	137.000
15 „ 1924	214.750		280.500	113.000	136.050
1 Nov. 1924	151.248	57.292	276.332	117.318	130.433
25 Oct. 1924	148.784	57.346	276.063	114.341	128.684
18 „ 1924	157.635	57.733	276.071	123.324	136.114
11 „ 1924	156.841	58.760	275.967	119.005	137.248
1 Dec. 1923	159.985	61.760	265.137	120.720	145.371
2 Dec. 1922	153.262	56.270	263.728	143.352	128.883
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.834	4.842 ^a

Data	Disc. conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Voor-schotten a/h. Gouvern.	Diverse rekening-ingen ¹⁾	Dek-kings-percentage
29 Nov. 1924		162.570		36.100 ^a	***	49
22 „ 1924		161.160		31.500 ^a	***	55
15 „ 1924		167.560		27.900 ^a	***	54
1 Nov. 1924	34.298	17.362	106.124	16.491 ^a	36.482	53
25 Oct. 1924	34.326	17.685	105.509	10.625 ^a	35.841	53
18 „ 1924	34.835	17.541	107.285	17.626 ^a	33.156	54
11 „ 1924	34.741	18.130	102.701	13.481	32.523	55
1 Dec. 1923	35.945	26.397	88.363	1.118 ^a	36.713	57
2 Dec. 1922	35.477	24.533	105.781	28.798	28.397	51
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{100}$ metaaldekking. ³⁾ Creditsaldo.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
26 Nov. 1924	128.491	123.066	285.378	27.000	240.922
19 „ 1924	128.497	122.235	285.880	27.000	241.551
12 „ 1924	128.494	122.870	287.368	27.000	243.042
5 „ 1924	128.495	123.847	287.412	27.000	243.080
29 Oct. 1924	128.485	123.592	285.025	27.000	240.582
22 „ 1924	128.488	122.906	285.218	27.000	240.869
28 Nov. 1923	127.769	125.016	281.581	27.000	236.882
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
26 Nov. '24	41.198	82.391	18.743	112.275	25.175	19,21
19 „ '24	41.768	75.995	18.978	107.063	26.012	20,64
12 „ '24	40.898	72.821	15.863	105.494	25.374	20,90
5 „ '24	40.458	78.592	16.406	109.352	24.397	19,39
29 Oct. '24	41.788	76.204	13.989	110.982	24.642	19,72
22 „ '24	42.468	77.116	14.758	112.497	25.332	19,90
28 Nov. '23	43.374	72.797	21.132	99.767	22.503	18,60
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$ ^a

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarvan in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buit. gev. voorsch. a/d. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾
27 Nov. '24	5.544,7	1.864,3	304,4	572,5	22.600,0	4.842,0
20 „ '24	5.544,6	1.864,3	304,3	572,4	22.900,0	4.838,0
13 „ '24	5.544,6	1.864,3	304,0	571,9	23.000,0	4.838,0
6 „ '24	5.544,5	1.864,3	303,5	571,8	23.100,0	4.820,0
30 Oct. '24	5.544,4	1.864,3	302,9	571,5	22.700,0	4.814,0
29 Nov. '23	5.539,8	1.864,3	296,1	561,5	22.800,0	4.567,0
23 Juli '14	4.104,4	—	639,6	—	—	—

Data als boven.	Wissels	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Circulatie	Rekg. Courant
						Parti-culieren Staat
4.809,3	27,0	8,9	2.715,1	40.447,0	1.976,5	17,7
4.726,5	25,1	8,9	2.780,0	40.530,3	1.936,6	16,3
4.630,7	30,6	8,9	2.838,4	40.635,9	1.850,5	16,7
5.831,5	25,4	9,0	2.726,0	40.705,3	1.921,8	15,1
5.450,9	23,0	9,0	2.690,5	40.528,5	1.952,8	17,7
3.725,4	23,5	17,5	2.270,6	37.329,3	2.183,4	20,2
1.541,1	8,4	—	718,0	5.911,9	943,0	400,6

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBAANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. tenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
22 Nov. 1924	694,8	240,0	231,6	2.171,2	18,5
15 „ 1924	694,6	240,0	231,5	2.154,8	17,1
7 „ 1924	694,3	240,0	231,4	2.327,4	15,5
31 Oct. 1924	694,2	240,0	231,4	2.339,7	33,4
23 „ 1924	630,5	177,7	210,2	2.173,7	16,8
15 „ 1924	613,6	172,1	204,5	2.153,9	15,9
23 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa	Circulatie	Rekening-Courant	Opgenomen bij de Rentenbank
22 Nov. 1924	77,5	1.781,3	1.550,1	904,4	787,8
15 „ 1924	77,3	1.748,0	1.633,2	749,5	800 ^a
7 „ 1924	77,4	1.053,5	1.721,8	828,6	800
31 Oct. 1924	77,7	951,8	1.780,9	708,7	800
23 „ 1924	77,5	947,4	1.313,1	986,4	800
15 „ 1924	77,5	929,9	1.396,7	828,5	800
23 Juli 1914	330,8 ^a	200,4	1.890,9	944,—	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. schatkistpapier.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit. tenl. saldf.	Bele-en van tegoed in h. buitl.	Bele-en van prom. d. provinciën	Binnen-landsche wissels	Belee-ningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crt. Parti-culieren
27 Nov. '24	357,5	84,7	480,0	1.311,8	395,4	5.250,0	7.603,4	292,5
20 „ '24	357,6	84,7	480,0	1.261,6	437,0	5.250,0	7.598,9	256,2
12 „ '24	356,7	84,7	480,0	1.295,1	470,0	5.250,0	7.673,2	255,9
5 „ '24	356,4	84,7	480,0	1.303,6	492,9	5.250,0	7.658,4	226,9
29 Oct. '24	356,1	84,7	480,0	1.346,2	385,1	5.250,0	7.629,6	291,8
23 „ '24	355,6	84,7	480,0	1.303,2	389,7	5.250,0	7.573,4	293,7
29 Nov. '23	353,6	84,7	480,0	1.051,6	346,2	5.300,0	7.277,6	275,8

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buiten-land		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt g'kocht
12 Nov. '24	3.047,9	1.997,1	—	90,1	224,2	248,2
5 „ '24	3.038,5	2.027,3	—	85,1	229,3	234,8
29 Oct. '24	3.043,8	2.040,5	—	87,8	222,6	215,4
12 „ '24	3.044,2	2.036,1	—	87,4	223,2	169,7
25 „ '24	3.037,4	2.014,7	—	83,3	263,1	197,3
8 „ '24	3.045,9	2.024,5	—	85,7	266,4	175,4
14 Nov. '23	3.134,0	2.161,9	—	75,4	791,1	268,5

Data	U. S. Govern-ment Sec-urities	F. R. Notes in circu-latie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
12 Nov. '24	588,4	1.829,2	2.235,4	112,2	74,9	77,2
5 „ '24	584,9	1.816,8	2.179,0	112,0	76,0	78,2
29 Oct. '24	584,2	1.766,6	2.218,0	112,0	76,6	78,6
22 „ '24	582,8	1.751,7	2.202,0	111,9	77,0	79,2
15 „ '24	598,5	1.767,3	2.279,2	112,0	75,0	77,1
8 „ '24	581,2	1.757,5	2.255,6	112,0	75,9	78,0
14 Nov. '23	90,3	2.263,0	1.928,4	110,0	73,8	75,6

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Uitge-zette gelden	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan tme deposits
5 Nov. '24	743	12.769,0	5.575,3	1.598,1	17.952,3	4.805,1
29 Oct. '24	743	12.763,7	5.551,2	1.646,4	17.903,1	4.782,3
22 „ '24	744	12.842,9	5.476,6	1.639,6	17.956,3	4.743,0
15 „ '24	744	12.785,9	5.446,3	1.659,5	17.986,2	4.731,9
8 „ '24	744	12.729,3	5.421,3	1.671,8	17.732,9	4.695,5
7 Nov. '23	767	11.921,0	4.497,4	1.358,2	15.259,7	4.033,5

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 1 December 1924.

De gebeurtenissen in Egypte hebben slechts voorbijgaand eenigen invloed op de internationale beurzen uitgeoefend. Zelfs de beurs van Londen is er niet door aangedaan. O.m. heeft het vraagstuk van de vestiging van Deutsche bank-filialen te Londen aldaar de aandacht bezig gehouden. Deze aangelegenheid heeft scherper contouren verkregen door de transactie, welke door de Deutsche Bank te Berlijn is afgesloten met de Schröder-groep te Londen, waarbij een post aandeelen van 40.000.000 goudmarken door deze groep wordt overgenomen ter verdere plaatsing te Londen en te New York. In sommige kringen wordt hieruit de gevolgtrekking gemaakt, dat de Deutsche bank-instellingen geen eigen filialen in Londen ambieeren, omdat zij langs den weg van de plaatsing van aandeelen — waardoor derhalve buitenlandsche groepen belang krijgen bij de Deutsche banken en, via deze, bij de Deutsche industrie — voldoende faciliteiten zouden kunnen krijgen. Aan den anderen kant zijn echter opvattingen naar voren gekomen, welke den thans plaats gevonden verkoop als een deel van de Deutsche bankpolitiek beschouwen, onafhankelijk van het al of niet opnemen van agentschappen, welke toch in ieder geval wel gemakkelijker toegang tot de Londensche accept-markt zouden hebben, dan de hoofdbank langs den omweg van de buitenlandsche belangen. De meening omtrent de wenschelijkheid van de komst der Deutsche banken in Londen is bovendien sterk verdeeld.

Te Berlijn is de stemming eerder aan den vasten kant geweest. In den laatsten tijd had men ter beurse rekening gehouden met zeer drastische afschrijvingen, zoodat de koersen vaak sterk onder het peil stonden van de intrinsieke waarde, zoodat deze uit de goud-balansen kon worden berekend. Hierop is deze week de terugslag gevolgd in den vorm van vrij sterke koersverheffingen van op den voorgrond staande aandeelen, voornamelijk behorende tot de groepen der chemische- en montaan-industrieën en tot de bankinstellingen. Hiertegenover is een gevoelige daling voor binnenlandsche obligaties ingetreden.

Te Parijs heeft gedurende het grootste gedeelte van de beursweek een matte stemming geheerscht, welke des te merkwaardiger was, nu de in Amerika opgenomen geldleening ad \$ 100.000.000 allerwegen, zelfs in de kringen der regerings-oppositie, als een onbetwist succes wordt beschouwd. De wisselkoersen echter hebben, afgezien dan van den laatsten dag der beursweek, geen weerspiegeling van dit succes gegeven. Integendeel was de stemming, internationaal, voor Fransche francs eerder ongeanimeerd te noemen. De psychologische invloed van de buitenlandsche leening schijnt derhalve op den koers van het Fransche betaalmiddel vrijwel nihil geweest. Het is echter de vraag, of hier niet een complex van factoren heeft samengewerkt om den invloed ten goede te keeren. Er zijn, gedurende de achter ons liggende week, groote internationale transacties op de wisselmarkt te constateeren geweest, waarvan een deel heeft bestaan uit Engelsche verkoopen van Fransche francs, welke, op hun beurt, weder in verband hebben gestaan met Britsche dollar-aankopen ter voldoening van Amerikaansche betalingstermijnen. Op den laatsten beursdag der bericht-periode kon echter een aanmerkelijk herstel voor francs intreden, hetgeen een onmiddellijke uitwerking op de fondsenmarkt te Parijs heeft gehad. Tegelijkertijd schijnt men daar meer oog te hebben gekregen voor het feit, dat het Fransche crediet in de Vereenigde Staten nog vrijwel ongeschokt is en dat hoogstwaarschijnlijk de thans ter inschrijving aangeboden binnenlandsche leening goed zal worden geplaatst. Door één en ander zou de Fransche regering de beschikking verkrijgen over aanmerkelijke bedragen, waarmede een deel van de schuld van den Staat aan de Bank van Frankrijk afgelost zou kunnen worden en waardoor tevens een fonds tot steun van den wisselkoers zou worden gevormd. Onder den invloed van deze overwegingen zijn de omzetten eenigszins toegenomen en werden Fransche fondsen gevraagd, waartegenover arbitrage-waarden eenigszins aangeboden bleven.

Te New York is de stemming niet veel veranderd. Zeer belangrijke omzetten zijn samen gegaan met regelmatige koersverbeteringen van de meeste fondsen. De belangstelling is gedurende de laatste dagen eenigszins van spoorwegwaarden naar industriele fondsen overgeslagen, waardoor de laatste ook op hooger peil zijn gebracht.

Tenzent is de stemming over het algemeen ongeanimeerd geweest. Wellicht als gevolg hiervan en ook in verband met de iets gemakkelijker houding van de geldmarkt is de markt voor binnenlandsche beleggingswaarden vast gebleven. Groote verschillen zijn uit den aard der zaak hier niet voortgekomen, doch de vraag voor binnenlandsche staatsfondsen is toch vrij omvangrijk geweest.

	24 Nov.	28 Nov.	1 Dec.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	101 ⁹ / ₁₆	101	101 ¹ / ₁₆	— ¹ / ₂
5 % " 1918	91 ¹ / ₂	91 ⁷ / ₁₆	91 ³ / ₈	— ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ % " 1916	91 ⁷ / ₈	92 ³ / ₈	92 ¹ / ₁₆	+ ³ / ₁₆
4 % " 1916	83 ⁷ / ₁₆	83 ¹ / ₂	83 ⁷ / ₁₆	—
3 ¹ / ₂ % " "	76 ¹ / ₁₆	76 ¹ / ₈	76 ¹ / ₈	+ ³ / ₁₆
3 % " "	66	65 ³ / ₄	65 ⁹ / ₁₆	— ⁷ / ₁₆
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	53 ¹ / ₈	52 ⁷ / ₈	52 ³ / ₄	— ³ / ₈
7 % Oost-Indië 1921	102 ⁹ / ₁₆	102 ¹³ / ₃₂	102 ¹⁹ / ₃₂	+ ¹ / ₃₂
6 % " 1919	98 ¹³ / ₁₆	99 ⁵ / ₁₆	99	+ ³ / ₁₆
5 % " 1915	93 ¹ / ₄	93 ¹ / ₂	93 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
5 % Rusland 1906	3 ⁷ / ₈	4	3 ³ / ₄	— ¹ / ₈
4 % Rusl. bij Hope & Co.	4 ¹³ / ₁₆	4 ¹³ / ₁₆	5	+ ³ / ₁₆
8 % Japan 1899	59 ¹ / ₂	59 ⁷ / ₁₆	59 ¹ / ₂	—
4 % Brazilië 1895	49	—	—	—
5 % San Paulo 1921	92 ¹ / ₄	92 ⁵ / ₈	93	+ ³ / ₄
6 % Amsterdam 1920	100 ⁵ / ₈	100 ³ / ₄	—	+ ¹ / ₈
7 % Rotterdam 1920	103 ¹ / ₁₆	103	103 ¹ / ₄	+ ¹¹ / ₁₆

Op de aandeelenmarkt zijn enkele rubrieken sterk op den voorgrond getreden, of, juister gezegd, enkele aandeelen uit die rubrieken. In de eerste plaats dienen *suiker-aandeelen* te worden gereleveerd, waarbij speciaal aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam” aangeboden bleken. Ter beurse nam men als reden voor den sterken verkoopdrang aan de berichten van den jongsten tijd, waaruit op te maken is, dat de H.V.A. haar arbeidsterrein op Celebes wenscht uit te breiden. Hoewel de middelen hiervoor vermoedelijk ten volle aanwezig zijn, nam men in vele kringen van bezitters der desbetreffende aandeelen aan, dat in de eerstkomende jaren een voorzichtige dividendpolitiek zal worden gevolgd. Tegen het einde der berichtswEEK trad echter een licht herstel in, waarin de overige suikeraandeelen hebben gedeeld.

Vervolgens werd de afdeling van *bank-aandeelen* verontrust door een reactie in aandeelen Nederlandsche Handel Maatschappij. Allerlei, klaarblijkelijk geheel ongemotiveerde geruchten hebben hierbij de ronde gedaan, doch de daling werd in de eerste plaats wel in de hand gewerkt door de gemakkelijke wijze, waarop men „per rescontre” in aandeelen Nederlandsche Handel Maatschappij blanco-posities kan vormen. Ook hier is op den laatsten dag der berichtswEEK een niet onaanzienlijk herstel ingetreden.

De markt voor *industriële aandeelen* was kalm, met geringe fluctuaties. Een uitzondering hebben hier aandeelen Philips Gloeilampenfabrieken gevormd, welke niet minder dan 32¹/₂ % zijn gedaald in verband met geruchten omtrent een aanstaande emissie van nieuwe aandeelen.

De *petroleum-afdeeling* heeft daarentegen een vrij opgewekte stemming aan den dag gelegd, onder den invloed van de iets hoogere koersen voor aandeelen Koninklijke, welke uit New York werden geseind. Voor aandeelen Phoenix Oil is echter een gevoelige daling ingetreden, als gevolg van de teleurstelling door het jaarverslag gewekt.

De *rubbermarkt* was stil, doch niet ongunstig gedisponeerd.

	24 Nov.	28 Nov.	1 Dec.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	128 ¹ / ₂	128 ¹ / ₄	128 ¹ / ₂	—
Incaso Bank	97 ³ / ₄	97 ³ / ₄	97 ³ / ₄	—
Koloniale Bank	176 ¹ / ₂	174 ¹³ / ₁₆	177 ⁹ / ₁₆	+ ¹¹ / ₁₆
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	118 ³ / ₄	114 ⁷ / ₄	115 ³ / ₄	— 2 ¹ / ₂
Rotterd. Bankvereniging	69 ¹ / ₄	69	68	— 1 ¹ / ₄
Van Berkel's Patent	83	85 ¹ / ₂	86	+ 3
Gouda Kaarsen	15 ⁵ / ₈	15 ¹ / ₈	15 ¹ / ₈	— ¹ / ₂
Holl. Draad- en Kabelfabriek	58	54 ¹ / ₂	56	— 2
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	73 ¹ / ₂	74	73	— ¹ / ₂
" " pr. aand.	72 ¹ / ₂	72	70 ¹ / ₄	— 2 ¹ / ₄
Leerdam Glasfabrieken	33 ¹ / ₄	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	370	359 ¹ / ₂	337 ¹ / ₂	— 32 ¹ / ₂
Vereenigde Blikfabrieken	90	91	—	+ 1
Vereen. Chemische Fabrieken	41 ¹ / ₈	—	—	—
Compania Mercantil Argent.	19 ⁵ / ₈	18	18	— 1 ⁵ / ₈
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	160 ¹ / ₄	157	160 ¹ / ₄	—
Handelsverg. Amsterdam	433	423	428 ¹ / ₂	— 4 ¹ / ₂
Handelsverg. Reiss & Co.	34 ¹ / ₂	32 ⁷ / ₈	33	— 1 ¹ / ₂
Int. Crediet- en Handelsverg.	—	—	—	—
Rotterdam	191	192 ¹ / ₂	192 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Linde Teves & Stokvis	85	80	81	— 4
Redjang Lepong Mijnb.-Mij.	325 ¹ / ₄	319 ¹ / ₂	322	— 3 ¹ / ₄
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	164 ³ / ₈	165 ¹ / ₄	165 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₈
Kon. Petroleum-Mij.	337 ¹ / ₂	338 ¹ / ₂	343	+ 5 ¹ / ₂
Phoenix Oil	92 ¹ / ₈	91	85	— 7 ¹ / ₈
Amsterdam-Rubber-Mij.	157	156 ¹ / ₈	157 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
Kendeng Lemboe	181	180	182 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	242	239	240 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₂
Deli-Batavia Tabak Mij.	356 ¹ / ₂	350 ¹ / ₂	358	+ 1 ¹ / ₂
Deli-Maatschappij	381 ⁷ / ₈	373 ¹ / ₂	377 ¹ / ₈	— 4 ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	388 ⁵ / ₈	378 ³ / ₄	379 ⁵ / ₈	— 9 ¹ / ₄

Daarentegen heeft de *tabaksmarkt* een deel van de in de vorige week behaalde voordeelige koersverschillen moeten prijs geven, hoofdzakelijk als gevolg van winstnemingen.

De *mijn-afdeling* was kalm en met zeer geringe koersvariaties.

Op de *scheepvaart-markt*, welke over het algemeen lusteloos gestemd is geweest, hebben in het bijzonder aandeelen Holland-Amerika Lijn de aandacht getrokken door een flauwe houding. Reorganisatie-geruchten, welke echter door bevoegde kringen worden ontkend, hebben hiertoe aanleiding gegeven.

	24 Nov.	28 Nov.	1 Dec.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	79½	67½	70	- 9½
" " "gem.eig.	62½	53¾	55½	- 7
Hollandsche Stoomboot-Mij.	26	25½	—	- ½
Java-China-Japan-Lijn	102½	101	101	- 1½
Kon. Hollandsche Lloyd	6¾	6¾	—	- ¼
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	76¾	72¾	75¾	- ¼
Konink.Paketaart-Mij.	135	136	135	—
Maatschappij Zeevaart	87	85½	—	- 1½
Nederl. Scheepvaart-Unie	126	125½	125¾	- ½
Nievelt Goudriaan	104¾	101¾	103	- 1¾
Rotterdamsche Lloyd	123	123	122	- 1
Stoomv.-Mij. „Nederland”	152¾	151¾	150¾	- 2¾
" " „Noordzee”	26½	26½	—	- ½

De *Amerikaansche markt* was, in overeenstemming met Wallstreet, vast, doch zeer stil.

	24 Nov.	28 Nov.	1 Dec.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	83¾	84½	86	+ 2¾
Anaconda Copper	78½	79	84	+ 5½
Studebaker Corp.	f 1040	f 1080	f 1080	+ f 40
Un. States Steel Corp.	115	117	117¾	+ 2¾
Atchison Topeka	113¾	112¾	113¾	+ ¼
Erie	32¾	32	31	- 1½
Southern Pacific	101¾	101¾	101¾	+ ¼
Union Pacific	148¾	148½	148	+ ½
Int. Merc. Marine orig. gew.	13½	13¾	13¾	+ ½
" " " " pref.	43¾	44¾	45	+ 1½

De *geldmarkt* is iets ruimer geworden; prolongatie noteerde tegen het einde der berichtsperiode 4 %.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 2 December 1924.

Tarwe: De Noord-Amerikaansche markten waren in de afgelopen week een enkelen dag zeer flauw gestemd, maar de voorspelling, die men hier en daar hoorde verkondigen, n.l. dat een ernstige daling zou intreden, is nog niet uitgekomen, integendeel, bij het schrijven van dit overzicht is de teruggang der prijzen wederom geheel ingehaald, en de hoogste prijzen van het seizoen werden althans in Chicago bereikt. Door toename van voorraden is de markt op 1 December evenwel weer kalmer gesloten.

Terwijl gedurende enkele dagen de aanvoeren in de Westelijke markten der Vereenigde Staten begonnen af te nemen, zoodat men van hieruit bezien den indruk kon krijgen, dat de grootste oogstbeweging nu wel voorbij was, zijn daarna diezelfde aanvoeren weer toegenomen, zoodat die indruk weer werd weggevaagd en men zich wederom afvraagt of niet, hetzij deze oogst, hetzij het overschot van den vorigen, in de Staten sterk onderschat waren. Indien dit niet het geval zou zijn, dan zou nu toch spoedig een verandering moeten intreden. Intusschen nadert de tijd, dat ook Argentinië en Australië met groote verschepingen van den nieuwen oogst een belangrijk gedeelte van de taak van de verzorging met tarwe van Europa zullen overnemen. Daar bovendien de voorraden van buitenlandsche tarwe in de meeste Europeesche landen zeer groot zijn, zal men waarschijnlijk nog langen tijd in Europa zeer ruim voorzien blijven, zoodat dan de periode tot den nieuwen Amerikaanschen oogst, gedurende welke men het mogelijk met kleine verschepingen zal moeten stellen, wel zeer kort wordt.

De verschepingen waren in de afgelopen week aanmerkelijk kleiner dan in de vorige weken, maar ze waren nog geenszins klein. Dat ze aan het afnemen zijn, is wel het gevolg van het gebrek aan vraag in de meeste Europeesche landen voor spoedige levering, aangezien de voorraden te groot zijn. Ten gevolge van groote aankomsten (o.a. te Rotterdam) verminderde wel is waar de hoeveelheid tarwe en meel onderweg naar Europa van 8.900.000 quarters tot 8.245.000 quarters, maar deze hoeveelheid is toch nog zeer groot in vergelijking met de 6.665.000 qrs. van verleden jaar. Toch zou Europa dit meerdere waarschijnlijk wel kunnen absorberen, gezien de meerdere behoefte, maar, zooals reeds boven gezegd, zijn de voorraden vooral in de meeste Noord-Westelijke Europeesche havens zoo groot, dat men op het oogenblik moeite heeft alles een bestemming

te geven, en dientengevolge spoedig verwachte partijen en ladingen slechts tot prijzen verre beneden de importpariteit koopers kunnen vinden. Toch zijn de tarwezaken lang niet tot stilstand gekomen, want voor latere aflading blijven er telkens weer koopers tot de volle pariteit der exportlanden. Voornamelijk Australische tarwe trekt daarbij de aandacht. Ook wordt Argentijnsche tarwe van den nieuwen oogst meer dringend aangeboden, maar de prijzen worden in de meeste gevallen nog te hoog geoordeeld.

Ook bij rogge zijn de verschepingen afgefallen en bij dit artikel zijn ze zelfs heel klein geworden, hetgeen evenwel slechts zeer weinig invloed op de Europeesche markten gehad heeft, zoodat nog steeds de Amerikaansche pariteit niet te maken is. Trouwens de vraag is nog zeer gering, wat het natuurlijke gevolg is van de te groote aanvoeren der twee laatste maanden. De consumenten zijn nog te ruim voorzien dan dat ze zich haasten nieuwe inkoop te doen, zoodat ook de voorraden in de Europeesche havens weinig zijn afgenomen. Dit gebrek aan vraag heeft tot gevolg, dat in Amerika de roggeprijs nu meer neiging vertoont mede te gaan met de daling dan met de stijging van tarwe, al blijven de noteeringen te Chicago opmerkelijk vast. Toch zou de toestand spoedig kunnen veranderen, vooral ook, indien blijkt, dat een aanzienlijk gedeelte van de verkoopen op Decemeraflading in blanco gedaan is.

De markt voor maïs bleef over het algemeen ongunstig. Nu de Engelsche markten niet meer konden opnemen, werden de Continentale, in het bijzonder die van Holland en België overvoerd. In beide markten is de vraag goed, maar het aanbod groot. De prijzen bleven dientengevolge terugloopen. De verschepingen van Argentinië namen wel wat af, doch zijn toch nog groot; het totaal der verschepingen naar Europa uit alle landen is niet bijzonder groot, aangezien de Donau nog steeds niet veel bijdraagt. Van groot belang zijn dit jaar evenwel de verladingen per spoor uit Jugo-Slavië naar Oostenrijk en Zuid-Duitsland. Deze beletten, dat via Nederland en België maïs daarheen kan worden uitgevoerd.

Eerst was zeer kalm gestemd, slechts zeer weinig zaken kwamen tot stand en de prijzen brokkelden af. Ook in h a v e r ging al zeer weinig om. De prijzen konden zich in de meeste gevallen handhaven.

Zie voor den staat volgende pagina.

SUIKER

Prompte ruwsuiker blijft over het algemeen nog schaarsch en de verschillende suikermarkten bleven dan ook voor spoedig leverbare waar prijshoudend.

De stemming voor prompte suiker beïnvloedde ook de termijnmarkten, hetgeen voor A m e r i k a uit de ondervolgende cijfers blijkt:

	Spot	C. Dec.	Jan.	Mrt.	Mei.
Slot voorafgaande week	5.90	4.10	3.41	3.08	3.15
Opening verslagweek	6.03	4.13	3.46	3.11	3.18
Slot	6.09	4.24	3.52	3.13	3.18

De ontvangsten in de Atl. havens der V.S. bedroegen deze week 30.000 tons, de versmeltingen 41.000 tons (tegen 28.000 tons in 1923) en de voorraden 20.000 tons.

Prijzen voor prompte Cubasuiker bewogen zich tusschen 4¼ d.c. en 4¾ d.c. & fr. New York.

De C u b a-statistiek is als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 22 Nov. '24	12.962	714	10.525
Tot. 1 Dec. '23-22 Nov. '24	3.918.946	3.478.899	3.883.037
Weekexport 22 Nov. '24	30.372	15.531	39.186
Tot. uitv. 1 Jan.-22 Nov. '24	3.850.996	3.430.680	3.811.634
Tot. voorraad op 22 Nov. '24	67.261	47.034	80.000
Verbruik	442		

In E n g e l a n d verhoogden Raffinadeurs hunne prijzen met 6d. voor alle posities.

Volgens F. O. Licht was in Duitschland het weer in October en vooral gedurende November over het algemeen van zeer gunstigen invloed op den te velde staanden bietoogst en de werkzaamheden verbonden aan het rooien en het transport.

Van alle overige Oost-Europeesche bietsuikerlanden werden over de afgelopen maanden gunstige weersomstandigheden gerapporteerd, uitgezonderd van R o e m e n i ë, alwaar een vroege sneeuwval inzette; aldaar was echter op dat oogenblik het grootste gedeelte van den oogst reeds binnen en leverde het weer slechts wat transportmoeilijkheden op.

In F r a n k r i j k bleef het weer regenachtig, hetgeen de veldwerkzaamheden en het binnenhalen van den oogst, bemoeilijkte. De gewichts- en gehalteresultaten zijn echter tot nog toe veel beter dan het vorig jaar. Het weer kan evenwel,

Noteringen.						
Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Lijnzaad Dec.
29 Nov. '24	154	113 ⁷ / ₈	52 ¹ / ₂	15,30	10,95	22,85
22 „ '24	153 ⁷ / ₈	114 ¹ / ₈	53 ¹ / ₈	15,90	11,—	23,15
29 Nov. '23	101 ⁷ / ₈	72 ¹ / ₄	42 ⁷ / ₈	12,65	10,50	22,75
29 Nov. '22	119 ¹ / ₈	71 ¹ / ₄	43 ¹ / ₄	11,50	7,70	18,25
29 Nov. '21	111 ¹ / ₈	47 ¹ / ₈	32 ¹ / ₈	12,10	7,70	16,95
20 Juli '14	82	56 ¹ / ₈	36 ¹ / ₈	9,40	5,38	13,70

¹) Per November.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Soorten	1 Dec. 1924	24 Nov. 1924	3 Dec. 1923
Tarwe*	16,—	16,25	12,60
Rogge (No. 2 Western) ..	14,40	14,50	9,50
Mais (La Plata)	225,—	229,—	206,—
Gerst (48 lb. malting) ...	240,—	246,—	195,—
Haver (38 lb. white clipp.)	12,60 ⁴)	12,75 ⁴)	10,50
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹	14.35	14,90	13,45
Lijnzaad (La Plata)	476,—	484,—	460,—

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG.
*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁴) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23/29 Nov. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	23/29 Nov. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	62.122	1.246.004	746.871	8.364	46.407	31.086	1.292.411	777.957
Rogge	11.688	552.102	439.738	—	3.775	485	555.877	440.223
Boekweit	1.379	21.449	24.399	175	528	—	21.977	24.399
Mais	34.285	724.993	590.189	2.968	104.319	73.715	829.312	663.904
Gerst	14.623	305.073	259.430	—	32.811	14.018	337.884	273.448
Haver	5.893	227.511	66.360	—	1.455	533	228.966	66.893
Lijnzaad	7.966	230.021	129.777	1.070	62.142	53.544	292.163	183.321
Lijnkoek	6.438	186.842	173.423	—	700	—	187.542	173.423
Tarwemeel	11.245	241.135	119.394	1.208	28.946	4.754	270.081	124.148
Andere meelsoorten	788	8.009	1.592	—	—	—	8.009	1.592

wegens den laten oogst, waardoor het binnenhalen nog wel eenige weken kan duren, nog invloed van beteekenis op het eindresultaat hebben.

In Holland en België was het weer over het algemeen wel naar wensch van verbouwers.

F. O. Licht publiceert weer een nieuwe raming van den Europeeschen bietsuiker oogst en volgen hieronder deze laatste cijfers in vergelijking met zijne vorige raming en den opbrengst van oogst 1923/24:

	Nieuwe raming		Vorige raming		Opbrengst	
	1924/25	1924/25	1924/25	1923/24	Tons	Tons
Duitschland	1.640.000	1.640.000	1.640.000	1.132.000		
Tsjecho Slowakije ..	1.500.000	1.450.000	1.450.000	998.000		
Oostenrijk	68.000	68.000	68.000	47.000		
Hongarië	200.000	200.000	200.000	125.000		
Frankrijk	800.000	800.000	800.000	490.850		
België	375.000	375.000	375.000	300.121		
Holland	330.000	330.000	330.000	231.923		
Denemarken	140.000	140.000	140.000	109.000		
Zweden	140.000	143.000	143.000	149.427		
Polen	450.000	450.000	450.000	389.995		
Italië	420.000	360.000	360.000	351.102		
Spanje	255.000	255.000	255.000	185.063		
Rusland	450.000	430.000	430.000	360.000		
Andere landen	375.000	320.000	320.000	188.280		
Totaal in Europa ..	7.143.000	6.961.000	6.961.000	5.057.761		

Ja v asuiker voor December afscheep wordt thans in Europa ruimer aangeboden, toch zijn de prijzen nog te hoog om tot zaken te komen.

Op Java zelf vonden afdoeningen plaats van disponibile witte suiker tot f 14,— en daarna tot f 13,75, terwijl herverkoop van Superieur voor Juni- en Julievering 1925 tot f 12,— en voor Augustus tot f 11,87¹/₂ tot stand kwamen.

Hier te lande opende de markt op ongeveer f ¹/₄ hogere noteringen dan het slot der voorafgaande week en trokken prijzen verder aan totdat f 21³/₄ voor prompt betaald werd en latere termijnen ongeveer f 21³/₈ noteerden. Daarna daalden prijzen echter wegens sterk realisatie-aanbod en werd prompt tevergeefs voor f 21¹/₄ aangeboden, terwijl Maart en Mei resp. tot f 20⁵/₈ en f 20³/₄ werden afgedaan, op welke noteringen de markt prijshoudend sloot.

De omzet bedroeg deze week 4700 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96 pCt. c.f. Febr./March	
28 Nov. '24	f 20 ³ / ₈	Sh. 39/6	Sh. 19/6	Sh. 15/3	\$ cts. 6,03
21 „ '24	20 ¹³ / ₁₆	38/6	19/3	15 ¹ / ₄	5,90
28 Nov. '23	32—	63/9	25/—	24/—	7,78
28 Nov. '22	23 ¹³ / ₁₆	56/—	20/—	18/6	5,78
4 Juli '14	11 ¹³ / ₃₂	18/—	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 19 November 1924.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn wat vaster geweest met uitzondering van j.l. Maandag, toen futures der loopende maand in New York meer dan 80 punten verloren. Gisteren herstelde de markt zich echter weer gedeeltelijk, terwijl ook Liverpool vaster was, doch over het algemeen werd er slechts weinig verkocht. Egyptische grades zijn vast, toch gaat er in Liverpool weinig om.

De vraag naar Amerikaansche garens is slechts gering, hoewel men hier en daar toch van enkele verkoop van cop lots van 10 tot 40.000 lbs. hoort tegen behoorlijke prijzen. Getwijnde garens toonen nog weinig verbetering. Koopers nemen een afwachtende houding aan, daar men van meening is, dat de verlenging van den werktijd tot lagere prijzen zal leiden. Tegelijk met de stembiljetten voor de Amerikaansche Spinners met betrekking tot de verlenging van den werktijd vanaf 1 December heeft de Master Spinners Federation een speciale circulaire uitgereikt, waarin sterk wordt geadviseerd het advies van de Shorttime Committee om den werktijd tot 39¹/₂ uur te verlengen, aan te nemen. Egyptische garens zijn vast, doch hierin gaat weinig om. Spinners en Twijnders zijn in de meeste gevallen goed van orders voorzien voor de volgende 2 maanden en kunnen een afwachtende houding aannemen. Het tekort aan ruw materiaal is een beletsel voor den handel, speciaal voor de fijne nummers van Sakellaridis katoen gesponnen. De cijfers van den Board of Trade over October vallen niet mede en zijn 1¹/₂ miljoen lbs. minder dan in 1923 en 2¹/₂ miljoen lbs. minder dan in 1922.

De markten van het Verre Oosten zijn op het oogenblik zeer apathisch wat hun belangstelling in de doekmarkt betreft en daar er ook van de andere markten slechts weinig vraag is, is de Manchestermarkt zeer kalm. Prijzen blijven echter vast en er is hoegenaamd geen haast om te verkoopen. Fabrikanten zijn wel bereid te wachten, vooral bij de geringe aanvoeren van garens, zelfs voor orders, die reeds geboekt zijn. Zoolang als Spinners niet in staat zijn meer garens te produceeren, hebben fabrikanten voldoende orders om de garen-aanvoeren op te nemen en kunnen in verband hiermede ook geen verdere orders accepteren. Men wacht nu het resultaat der stemming over den langeren werktijd af en het is nu maar de vraag, of een langere werktijd den algemeenen toestand wat zal verbeteren en lagere prijzen mede zal brengen. Hierop wachten blijkbaar de overzeesche koopers, doch een verbeterde vraag kon wel eens het tegenovergestelde effect hebben.

Manchester, d.d. 26 November 1924.

De schatting van den Amerikaanschen oogst op j.l. Vrijdag gepubliceerd kwam met de algemeene verwachting overeen en had weinig invloed op de markt. Men voorspelt een oogst van 12.992.000 balen tegen 10.167.000 balen verleden jaar,

zoodat de handel op een flinke hoeveelheid katoen kan rekenen, temeer daar volgens het Ginner's rapport tot 13 November reeds 11.148.000 balen gegind zijn, hetwelk reeds beduidend meer is dan verleden jaar. Onder deze omstandigheden zijn de ontvangsten in de havens natuurlijk bevredigend, terwijl Groot-Brittannië reeds 188.000 balen en het Continent een kwart miljoen balen meer dan verleden jaar heeft afgenomen. Prijzen van Egyptische katoen zijn gestegen mede een gevolg van den ongunstigen politieken toestand in dat land.

Amerikaansche garens zijn vast en Spinners, zoowel van Mule als ringgaren rapporteeren een iets betere vraag. Er zijn enkele flinke aanvragen aan de markt, welke bij een vaste markt wel geboekt zullen worden. Naar getwijnde garens bestaat wel iets meer belangstelling, zoowel voor de ververijen als voor binnenlandsch gebruik. De stemming betreffende den verlengden werktijd in de spinnerijen van Amerikaansche garens is zeer beslissend geweest. Het advies van de Masters' Federation voor een 39¼ urige werkweek ingaande op 1 December a.s. is met 86 pCt. der stemmen aangenomen. Egyptische garens zijn vaster. Zaken zijn nog niet van algemeen aard, doch enkele Spinners en Doublers. berichten een goeden handel, terwijl de vraag van het Continent ook van meer betekenis is.

Uiterlijk is er weinig verandering in de positie van de doekmarkt. Prijzen zijn vast en de grondtoon is sterk en optimistisch. Fabrikanten hebben groote moeite de benodigde garens te verkrijgen en wij hooren, dat er looms stilstaan, door gebrek aan Egyptische warps of Amerikaansche inslaggarens, waardoor fabrikanten voor verdere zaken ook al weinig haast hebben. Overzeesche koopers daarentegen toonen meer belangstelling en hoewel tot nu toe de geboden prijzen in de vraag niet in dier mate verhoogd zijn, dat van een bepaalde verbetering gesproken kan worden, bestaat er toch een goede onderstroom van rustig koopen en over het algemeen schijnt men in Manchester meer vertrouwen in de toekomst te hebben.

19 Nov. 26 Nov. Oost. koersen. 18 Nov. 25 Nov.
 Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/5 7/8 1/6 3/7
 F.G.F. Sakellaridis 26,00 26,00 T.T. op Hongkong 2/4 1/2 2/4 1/2
 G.F. No. 1 Oomra 11,10 11,00 T.T. op Shanghai 3/3 1/2 3/3 1/2

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands.)

	28 Nov. 1924	21 Nov. 1924	14 Nov. 1924	28 Nov. 1923	28 Nov. 1922
New York voor Middling ...	23,75 c	24,15 c	24,80 c	35,90 c	25,40 c
New Orleans voor Middling	22,95 c	23,90 c	24,65 c	34,75 c	25,— c
Liverpool voor Middling ...	13,25 d	13,63 d	13,87 d	20,59 d*	25,40 d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '24 tot 21 Nov. '24	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens.	3836	3313	3017
„ Atlant. Havens	806	717	608
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1396	1252	1094
„ „ 't Vasteland etc.	221	219	163
„ „ Japan	—	—	—

Voorraden.
 (In duizendtallen balen).

	21 Nov. '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	1340	824	1195
Binnenland	1410	1169	1451
New York	206	43	60
New Orleans	332	173	301
Liverpool	—	175	331

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)
 Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
29 Nov. 1924	377.000	35.950	1.707.000	42.000	6 1/32
22 „ 1924	382.000	36.075	1.619.000	42.000	6
15 „ 1924	1)	1)	1)	1)	1)
29 Nov. 1923	402.000	22.950	621.000	28.000	5

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
29 Nov. 1924....	92.000	2.172.000	227.000	4.816.000
29 Nov. 1923....	85.000	1.812.000	213.000	4.171.000

1) Feestdag.

THEE.

De theemarkt bleef in de afgeloopen week haar vaste stemming handhaven, als gevolg van de zeer vaste markten in Londen, waar de theeprijzen van 3/4 d. tot 1d. per Eng. pond stegen. De theeprijzen staan daar thans op een niveau, dat 4d. tot 6d. per Eng. pond hooger is dan op hetzelfde tijdstip van verleden jaar.

Hier vonden nog enkele afdoeningen plaats van opgehouden partijen ex vorige veiling.

De statistiek van het Thee-Etablissement te Amsterdam over de maand November laat aan afleveringen zien een hoeveelheid van 24.085 kisten, een cijfer, dat bijna 4.000 kisten hooger is dan dat van een maand geleden. Tegenover die afleveringen staat een aanvoer van slechts 13.651 kisten, een cijfer, dat nog bijna 1000 kisten kleiner is dan dat van de vorige maand en dat 8500 kisten kleiner is dan van November 1923. De voorraad is dientengevolge teruggelopen van 59.692 op ulto. October tot 49.258 kisten op ulto. November. Deze voorraad houdt nog steeds in hoeveelheden thee „liggende in consumptie”, (d.i. thee, ingeklaard onder de vroegere lagere rechten), die zich in de 2e hand bevinden, alhoewel die voorraden sinds ulto. Mei eerst langzaam en daarna flink aan het minderen zijn.

Amsterdam, 1 December 1924.

COPRA.

De markt was deze week zeer flauw gestemd. Stoomende Copra werd dringend aangeboden en slechts schoorvoetend opgenomen.

De markt sluit met de volgende noteeringen:

Nederl.-Ind. f.m.s., stoomend, Octoberafloading fl.	32 1/4
„ „ „ November „ „	32 3/8
„ „ „ Decembrafloading	32 1/2
„ „ „ Januari/Maartaflading ..	32 5/8

1 December 1924.

RUBBER.

Afgezien van eenige kleine fluctuaties bleef de stemming op de rubbermarkt vrijwel onveranderd. Ook de slotnoteeringen komen vrijwel overeen met die der voorafgaande week.

De slotnoteeringen luiden:

		einde voorafgaande week:
Prima Crêpe	November 96 ct.	97 1/2 ct.
„ „	December 96 „	97 1/2 „
„ „	Jan./Maart 95 1/2 „	97 „
Smoked Sheets	November 96 „	96 „
„ „	December 96 „	96 „
„ „	Jan./Maart 96 „	96 „

2 December 1924.

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen /R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
24-29 Nov. 1924	—	13/4 2	15 1/2 3	3/4 1/2	23/3	23/3
17-22 „ 1924	—	14/3 2	15 c 3	3/4 1/2	21/9	21/9
26 N.-1 Dec. 1923	—	13/4 2	—	3/2	21/3	21/3
27 N.-2 Dec. 1922	—	—	14/8 1/2	3/7	28/5	28/5
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
24-29 Nov. '24	4/7	8/5	9/9	12/3	3/9	—
17-22 „ '24	4/10 1/2	9/3	10/-	12/6	—	—
26 N.-1 Dec. '23	6/7 1/2	9/10	10/7 1/2	14/5	5/10	8/-
27 N.-2 Dec. '22	7/-	10/9	12/1	11/10	5/7	8/-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

INKLARINGEN. IJMUIDEN.					NIEUWE WATERWEG.				
Landen van herkomst	September 1924		September 1923		Landen van herkomst	September 1924		September 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.		Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	17	15.884	13	9.308	Binnenl. havens.	69	48.975	39	32.595
Groot-Brittannië	94	55.336	118	85.027	Groot-Brittannië	329	258.175	459	400.634
Duitschland	55	76.831	50	105.220	Duitschland	133	169.895	59	93.421
Noorwegen	3	3.312	5	4.639	Noorwegen	46	87.349	11	7.350
Zweden	24	14.829	14	7.374	Zweden	83	78.659	42	23.448
Denemarken	11	15.563	6	11.720	Denemarken ...	4	6.217	1	2.172
Rusl. Oostzeehav.	17	29.779	19	25.442	Rusl.-Oostz.hav.	18	21.959	8	7.769
Finland	23	15.107	31	21.422	Finland	8	4.474	14	8.955
België	3	6.596	3	3.947	België	43	67.983	26	56.115
Frankrijk	10	7.357	3	4.662	Frankrijk	86	90.394	26	11.935
Spanje	6	6.261	2	1.700	Spanje	19	34.748	2	2.050
Portugal	4	3.228	3	1.893	Portugal	4	6.088	4	3.464
Italië	1	1.633	—	—	Italië	25	54.245	1	2.882
Levant	—	—	5	6.172	Oostenrijk-Hong.	1	—	1	953
Rusl. Zwarte Zee.	—	—	1	1.815	Griekenland..	1	857	1	1.092
And. Midd. Zeeh.	4	4.922	3	7.072	Levant	1	823	1	1.092
Ov. Westk. Afrika	3	5.495	3	6.166	Rusland-Zw. Zee	6	15.222	6	11.271
Oostkust Afrika	—	—	1	3.675	Roemenië, Bulg.	3	5.364	5	10.747
Ned. Oost-Indië.	11	51.187	10	39.731	And. Midd. Zeeh.	17	28.443	9	15.446
And. Aziat. hav.	1	4.475	—	—	Over. Wk. Afrika	1	4.451	2	5.314
Vereen. Staten..	2	7.681	12	39.272	Oostkust Afrika.	—	—	3	13.174
Canada	1	4.312	—	—	Zuid-Afrika ...	5	17.351	3	11.763
Midden-Amerika	1	3.472	—	—	Voor-Indië	7	25.855	7	26.394
Ned. West-Indië-	—	—	—	—	Achter-Indië ...	1	4.785	—	—
Ned. Antillen.	4	10.108	5	7.509	Ned. Oost-Indië.	6	21.882	8	27.421
Brazilië	1	3.950	—	—	And. Aziat. hav.	14	61.036	8	34.008
Argent., Urug...	5	24.861	2	7.547	Australië	6	21.508	2	9.929
Chili	2	4.864	3	10.746	Vereen. Staten..	55	224.797	38	172.317
Totaal	304	377.043	312	412.059	Canada	5	12.796	7	10.085
Periode 1 Jan.— 30 Sept. 1)	2.376	3.087.487	2.414	2.818.411	Midden-Amerika	4	13.435	5	16.425
Nationaliteit					Ned. West-Indië-	—	—	—	—
Nederlandsche..	137	219.847	143	238.849	Ned. Antillen	1	3.005	—	—
Britsche	51	51.546	62	64.315	Brazilië	5	15.669	3	7.947
Duitsche	75	52.560	67	48.336	Argent., Urug...	21	65.846	21	70.478
Noorsche	7	10.811	16	21.836	Chili	3	9.744	—	—
Belgische	2	2.546	2	4.607	Spitsbergen	—	—	1	2.156
Fransche	5	4.127	1	1.484	Totaal	1.029	1.482.030	822	1.099.710
Zweedsche	12	7.707	12	6.563	Periode 1 Jan.— 30 Sept. 1)	8.439	12.215.604	6.742	9.348.074
Deensche	2	1.687	2	2.442	Nationaliteit				
Vereen. Staten..	2	7.661	3	13.395	Nederlandsche..	218	348.077	252	355.847
Andere	11	18.551	4	10.232	Britsche	255	348.642	306	373.118
Totaal	304	377.043	312	412.059	Duitsche	257	280.785	105	129.658
1) 1913, 1.822 schepen met 2.083.758 N. R. T.					Noorsche	68	106.382	39	39.890
(Vereenigde Scheepsagenturen van Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)					Belgische	1	1.970	10	19.924
					Fransche	66	82.604	18	15.890
					Zweedsche	59	54.328	39	22.072
					Deensche	17	17.648	4	3.339
					Vereen. Staten..	13	46.369	20	68.800
					Andere	75	195.225	29	71.172
					Totaal	1.029	1.482.030	822	1.099.710
					1) 1913, 8.655 schepen met 10.526.984 N. R. T.				
					(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)				

The Anglo-South American Bank, Ltd.

Statutair Kapitaal £ 10.000.000
Reservefonds . £ 4.000.000

Geplaatst Kapitaal £ 8.734.660
Volgestort Kapitaal £ 4.367.330

Argentinië - Chili - Peru -
Mexico - Barcelona -
Bilbao - Madrid - Vigo - Sevilla -
Valencia.

Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.

Hoofdkantoor: Old Broad Street, London E.C.

The Anglo-South American Bank Ltd. is ook vertegenwoordigd in de Vereenigde Staten door de Anglo South American Trust Company, New York (erkend volgens de wetten van den staat New York), in Frankrijk door de Banque Anglo-Sud Américaine, Société Anonyme, Parijs, en in Brazilië en Uruguay en in geheel Centraal Amerika door haar zuster-instellingen: The British Bank of South America Ltd. - The Commercial Bank of Spanish America Ltd.